

Simonshaven 380 kV

Vooronderzoek Ontplofbare Oorlogsresten Conflictperiode

SWECO VOO RAPPORT SOOR2022_027

Geïndeerde polder te Zuidland. Bron: Beeldbank WO 2, beeldnummer 101899

Verantwoording

Titel SMH380 – Simonshaven 380kV
Onderwerp Vooronderzoek Ontplobbare Oorlogsresten Conflictperiode
Projectnummer 51010255
Projectnummer TenneT 003.215.20
Klant TenneT TSO B.V.
Referentienummer NL22-648800269-33367
Documentnummer TenneT 1039757
Versie D2

Datum 06-10-2022

Auteur Esmee Sanders
E-mailadres esmee.sanders@sweco.nl

Gecontroleerd door Jasper Molenaar
Paraaf gecontroleerd

Vrijgegeven door Jeroen van Rooij
Paraaf vrijgegeven

Goedgekeurd door G. Tanalepy
Senior Deskundige OOO
Enigma Explosives Consultancy

Document referentie NL22-648800269-33367

Inhoudsopgave

Verantwoording.....	2
1. Managementsamenvatting	5
2. Inleiding	7
2.1 Aanleiding van het onderzoek	7
2.2 Methodiek	8
2.3 Doelstellingen	9
2.4 Teamleden.....	9
3. Bureauonderzoek	11
3.1 Afbakening onderzoeksgebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik	11
3.1.1 Afbakening Onderzoeksgebied	11
3.1.2 Huidig gebruik van het onderzoeksgebied	11
3.1.3 Toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied.....	12
3.2 Informatie van de opdrachtgever.....	13
3.3 Aanwezige informatie over de bodemgesteldheid	13
3.4 Reeds uitgevoerde onderzoeken	13
4. Resultaat bronneninventarisatie	15
4.1 Resultaat historisch feitenmateriaal	15
4.2 Naoorlogse ontwikkelingen	19
5. Analyse historisch feitenmateriaal	21
6. Conclusie en Advies	24
6.1 Conclusie	24
6.2 Advies	24
6.3 Slotwoord.....	24
Bijlage 1 – Overzicht onderzoeksgebied	26
Bijlage 2 – Bodembelastingkaart OO	27
Bijlage 3 – Inventarisatiekaart	28
Bijlage 4 – Situering luchtfoto	29
Bijlage 5 – Chronologische lijst gebeurtenissen	30
Bijlage 6 – Historisch topografische kaarten	39
Bijlage 7 – Satellietbeeld	40
Bijlage 8 – Defence Overprint.....	41
Bijlage 9 – Geraadpleegde bronnen.....	42
Bijlage 10 – Beoordeling rapportage	50
Bijlage 11 – Certificaat VROO	58

Sweco Nederland B.V. (hierna: Sweco) voert het Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten (OO) uit conform de geldende wet- en regelgeving van het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten (CS-VROO) en overige wetgeving. Sweco beschikt over certificeringen op het gebied van Ontploffbare Oorlogsresten, Kwaliteit (ISO 9001), Veiligheid (Veiligheidsladder, VCA), Duurzaamheid (ISO 14001, CO2-Prestatieladder) en V&G-management (ISO45001). Met deze certificeringen is Sweco gekwalificeerd om te kunnen werken aan toonaangevende projecten op het gebied van OO.

Administratieve gegevens

Uitvoerder	Sweco Nederland B.V.
Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Nissewaard
Plaats	Simonshaven
Betreft	Vooronderzoek OO Conflictperiode
Projectnaam	Simonshaven 380 kV
Opdrachtgever	TenneT TSO
Oppervlakte onderzoeksgebied	Circa 20,5 ha
Projectmedewerkers	D. Stechweij, E. Sanders, J. Molenaar
Periode van uitvoering	Juli 2022
Beheer en plaats van documentatie	Sweco Nederland B.V.

Afbeelding 1 Onderzoeksgebied.

Distributielijst

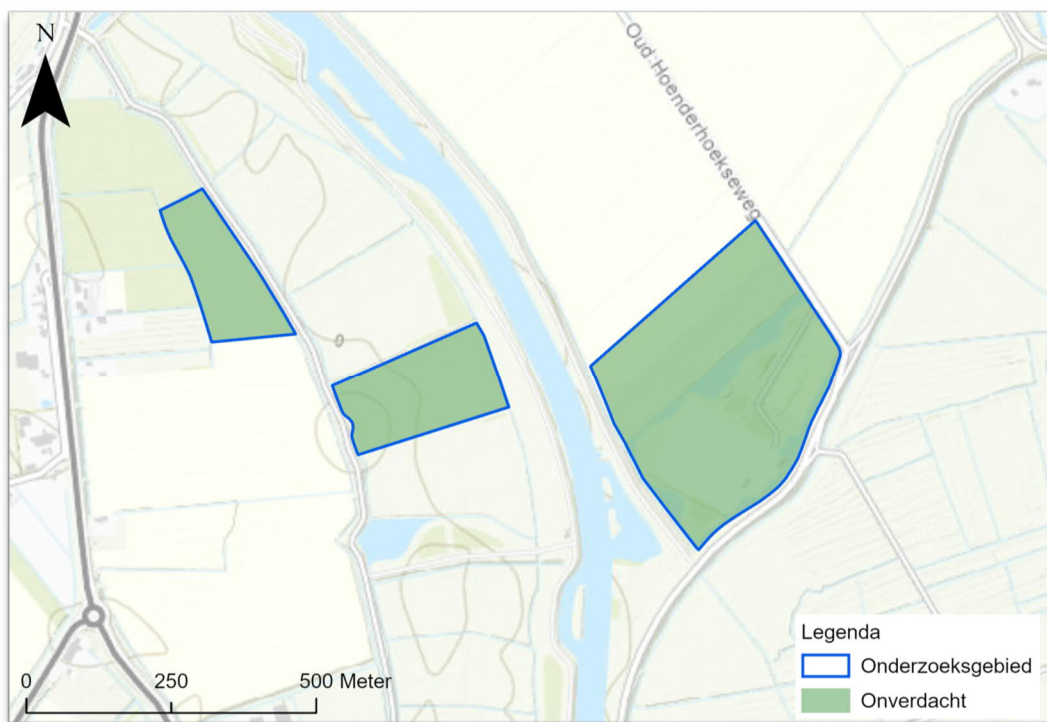
- TenneT TSO.
- Enigma Explosives Consultancy.
- Sweco Nederland B.V..

1. Managementsamenvatting

In dit vooronderzoek OO conflictperiode heeft de analyse van het feitenmateriaal uit de inventarisatie tot de conclusie geleid dat er geen ontplofbare oorlogsresten¹ (verder: OO) in het onderzoeksgebied zijn te verwachten. Het onderzoeksgebied is daarmee **onverdacht** verklaard op het aantreffen van OO (zie ook de OO-bodembelastingkaart in bijlage 2). Sweco adviseert om de voorgenomen grondroerende werkzaamheden die binnen het onderzoeksgebied plaatsvinden normale doorgang te laten hebben: er is voor het onderzoeksgebied geen aanleiding tot het nemen van vervolgstappen op het gebied van OO.

Om deze conclusie te ondersteunen, zijn de geraadpleegde bronnen in hoofdstuk 4 'Resultaat bronneninventarisatie' beschreven. Bijlage 5 omvat de reconstructie van oorlogshandelingen welke een (mogelijke) relevantie tot het onderzoeksgebied houden en bestaat uit een chronologische gebeurtenissenlijst. Deze lijst is het resultaat van het voor dit vooronderzoek beschikbare en geanalyseerde (historische) feitenmateriaal. Een analyse van dit verzamelde materiaal is in hoofdstuk 5 uiteengezet. In de navolgende afbeelding zijn de conclusies van dit vooronderzoek visueel weergegeven in een OO-bodembelastingkaart (zie ook bijlage 2).

¹ Alle ontplofbare munitie, achtergelaten ontplofbare munitie en niet-gesprongen munitie.

Afbeelding 2 OO-bodembelastingkaart onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied is onverdacht op het aantreffen van OO.

2. Inleiding

In opdracht van TenneT TSO voert Sweco een vooronderzoek OO conflictperiode uit voor de te realiseren uitbreiding van het hoogspanningsstation SMH380, gelegen bij de plaats Simonshaven in gemeente Nissewaard en in provincie Zuid-Holland (hierna: onderzoeksgebied). Voor een overzicht van het onderzoeksgebied wordt verwezen naar afbeelding 1 en bijlage 1.

De mogelijke aanwezigheid van OO in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog (1939-1945). Dit is het enige op Nederlandse bodem gevoerde gewapende conflict, waarbij gebruik is gemaakt van conventionele munitie welke explosieve stoffen bevat. Handelingen die hebben geleid tot het achterblijven van OO in de Nederlandse bodem, betroffen onder meer het afwerpen van bommen, beschietingen vanuit de lucht/vanaf het water/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, grondgevechten tijdens de begin- en eindfase van de oorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnevelden, stellingen enzovoorts. Ongeveer 10% van de afgeworpen en verschoten (dus exclusief achtergelaten/gedumpte) munitie ontplofte niet en bleef als OO achter.

Deze rapportage omvat een vooronderzoek OO conflictperiode. Met de term 'conflictperiode' wordt de periode bedoeld waarin gewapend conflict heeft plaatsgehad. In een vooronderzoek OO conflictperiode wordt middels een analyse van de (uit verzameld feitenmateriaal) vastgestelde relevante oorlogshandelingen ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, beoordeeld of er een verhoogde kans bestaat op het aantreffen van OO in de ondergrond/op de waterbodem van het onderzoeksgebied.

2.1 Aanleiding van het onderzoek

In verband met de grootschalige transitie naar duurzame energie realiseert TenneT in de nabije toekomst de aansluiting van het windpark IJmuiden Ver Beta en Gamma op het landelijke hoogspanningsnet. De bouw van een nieuwe hoogspanningsstation op de Maasvlakte, Amaliahaven, is onderdeel van de kabelverbinding vanaf het windpark naar de rest van het Nederlands grid.

Daarnaast worden de zes grote industriële clusters in Nederland verder verduurzaamd middels de Cluster Energie Strategie (CES). Om de CES voor regio Rotterdam – Moerdijk te realiseren, is een vergrote transportcapaciteit nodig bovenop wat momenteel wordt gevoed door SMH380.

Bij de bouw van SMH380 in 2009 is deze al zodanig ingericht dat een verdere invulling van het station met lijn- en transformatorvelden mogelijk is – maar door de toegenomen vraag naar energie vanuit de industriële cluster (in verband met onder andere productie van waterstof) – is een uitbreiding nodig die verder reikt dan de huidige terreingrenzen en het huidige bestemmingsplan. Tevens worden enkele masten ten westen van het station verplaatst en zal de toegangsweg naar het station verlegd worden.

De uitbreiding van SMH380 zal in verschillende fasen worden gerealiseerd. Fase 1 en 2 worden uitgevoerd binnen de grenzen van het bestaande hoogspanningsstation. Tijdens fase 1 worden bestaande takken 1 en 2 aangepast, zodat deze schakelbaar worden. In fase 2 worden takken 4 en 5 ingericht conform takken 1, 2 en 3.

Voor fase 3 en 4 is een bestemmingsplanherziening nodig. Tijdens fase 3 wordt een deel van de bestaande bovengrondse hoogspanningsverbinding van station SMH380 naar Maasvlakte 380 kV worden aangepast. Daarbij worden masten 067 en 068 gesloopt. Noordelijk van deze masten worden twee nieuwe masten gebouwd. Tevens dient mast 066 versterkt te worden, waarbij de locatie gehandhaafd blijft. Gedurende fase 4 zullen twee transformatoren met compensatiespoelen gebouwd worden. Tevens zal er naar verwachting na 2030 een derde transformator gebouwd worden.

Het is onbekend of er in het onderzoeksgebied rekening dient te worden gehouden met de (mogelijke) aanwezigheid van OO. Derhalve heeft Sweco in opdracht van TenneT TSO een vooronderzoek OO conflictperiode uitgevoerd ter plaatse van het onderzoeksgebied. Voor een nadere omschrijving van de doelstellingen van dit vooronderzoek wordt verwezen naar paragraaf 2.3 'Doelstellingen'.

2.2 Methodiek

Dit vooronderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten ('CS-VROO'). De door Sweco gebruikte onderzoeksopzet en methodiek zijn overeenkomstig deze proceseisen. Het bronnenonderzoek vindt plaats op basis van een inventarisatie van de navolgende archieven.

Bron verplicht raadplegen	Geraadpleegd door Sweco
Literatuur	√
Gemeentelijk archief	√
Provinciaal archief	
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) te Amsterdam	√
Nationaal Archief (NA) te Den Haag, collectie 2.04.53.15	√
Semi-statisch Informatie Beheer Ministerie Defensie (SSA) te Rijswijk	√
Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD)	√
Luchtfotocollectie Wageningen UR (WAG), Kadaster (KAD) en Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland (NCAP) te Edinburgh	√
Krantenberichten	√
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) te Den Haag, collectie 575	√
The National Archives (TNA UK) te Londen, gegevens aangaande luchtaanvallen door de Royal Air Force (RAF)	√
Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) te Freiburg	√
VEO Bommenkaart	√

Onderhavige gemeente(n)	√
Onderhavige provincie(s)	√
ProRail	√
Rijkswaterstaat	√
Kadaster (KAD), kaartmateriaal	√

Bron aanvullend raadplegen	Geraadpleegd door Sweco
National Archives and Record Administration II (NARA) te Washington D.C.	
Nederlands Instituut voor Militaire Historie te Den Haag, collectie 409	√
Getuigenverklaringen	
The National Archives te Londen, gegevens aangaande artilleriebeschietingen	

2.3 Doelstellingen

Het is onbekend of er in het onderzoeksgebied rekening dient te worden gehouden met de (mogelijke) aanwezigheid van OO. De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande werkzaamheden, kunnen eventueel aanwezige OO in de bodem activeren. In het kader van de Arbeidsomstandighedenwet en de openbare orde en veiligheid dienen de risico's van voorgenomen werkzaamheden in kaart te worden gebracht en zoveel mogelijk worden verkleind.

Derhalve dienen, voorafgaand aan die werkzaamheden, ook de risico's op het aantreffen van OO binnen het onderzoeksgebied in kaart te worden gebracht in een tijdens de ontwerpfase opgestelde V&G-plan.

Het vooronderzoek OO conflictperiode heeft tot doel om te beoordelen of er naar aanleiding van de ten tijde van de Tweede Wereldoorlog verrichte oorlogshandelingen indicaties zijn dat binnen het onderzoeksgebied een verhoogde kans bestaat op het aantreffen van OO en, zo ja, om in dit kader verdachte gebieden in horizontale en verticale zin af te bakenen. Dit gebeurt op basis van verzameld en geanalyseerd (historisch) feitenmateriaal. De grondslag van het door Sweco uitgevoerde vooronderzoek OO conflictperiode zijn de huidig geldende richtlijnen van het CS-VROO.

2.4 Teamleden

Het onderzoek is in juli 2022 uitgevoerd door D. Stechweij en E. Sanders. De rapportage is intern gecontroleerd door Jasper Molenaar. Tevens is de rapportage gecontroleerd door een Senior Deskundige OOO (de heer G. Tanalepy) van Enigma Explosives Consultancy. In navolgende tabel zijn de verantwoordelijkheden per teamlid weergegeven.

Teamlid	Historisch onderzoek	Deskundigheid OO	Luchtfoto-interpretatie	Geografische informatiesystemen	Opstellen rapportage	Projectleiding (inclusief interne controle)

Esmee Sanders	x		x	x	x	
Daphne Stechweij	x					
Jasper Molenaar			x			x
Giovanni Tanalepy		x				

3. Bureauonderzoek

3.1 Afbakening onderzoeksgebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik

3.1.1 Afbakening Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich circa 2,5 km ten noordwesten van Simonshaven en bestaat uit drie delen:

- Het eerste deel ligt ten oosten van de Bernisse en beslaat percelen A 279, A 280, A 281, A 992 en A 993 (kadastrale gemeente Bernisse). Het gebied wordt aan de westkant begrensd door de Hoenderhoeksedijk en aan de noordkant door de Hoenderhoeksteweg. Ten oosten van dit gebied ligt de Biertsedijk met daarachter de Bernisse. Dit deel beslaat het bestaande hoogspanningsstation, waar verschillende werkzaamheden plaats zullen vinden. Tevens bevindt zich in het westelijke deel bestaande mast 068. Deze mast zal worden verwijderd. Noordelijk van de oude mast zal een nieuwe mast worden gerealiseerd;
- Het tweede deel ligt ten westen van de Bernisse en beslaat een gedeelte van perceel A 263 (kadastrale gemeente Bernisse). Aan de zuidwestkant wordt dit deel begrensd door de Oude Kadesedijk. Ten noorden en zuiden van het gebied ligt landbouwareaal. In dit deel bevindt zich bestaande mast 067, die zal worden verwijderd. Noordelijk van de oude mast zal een nieuwe mast worden gerealiseerd;
- Het derde deel ligt ten westen van de Oude Kadesedijk en beslaat perceel D 429 (kadastrale gemeente Bernisse). Ten noorden, westen en zuiden wordt het gebied begrensd door landbouwareaal. In dit deel bevindt zich bestaande mast 066, die zal worden versterkt waarbij de locatie zal worden gehandhaafd.

Het onderzoeksgebied is tevens weergegeven in afbeelding 1 en bijlage 1.

3.1.2 Huidig gebruik van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit de volgende delen:

- deel 1: hoogspanningsstation SMH380, bijbehorende toegangsweg en omliggend land;
- deel 2: bestaande mast (mastnummer 067) en landbouwareaal;

- deel 3: bestaande mast (mastnummer 066) en landbouwareaal.

3.1.3 Toekomstig gebruik van het onderzoeksgebied

In de toekomst zal het gebruik van het onderzoeksgebied op de volgende manieren veranderen: in deel 1 zal de toegangsweg worden verlegd en het hoogspanningsstation worden uitgebreid. In delen 2 en 3 zullen de bestaande masten worden verplaatst of verzwaaard. Het omliggende land zal tevens een agrarische bestemming krijgen.

3.2 Informatie van de opdrachtgever

Opdrachtgever heeft de navolgende informatie geleverd aan Sweco:

Kaartmateriaal

Opdrachtgever heeft een digitale topografische kaart met RD-coördinaten (ArcGIS-formaat) ter beschikking gesteld. Hierop staat het onderzoeksgebied aangegeven.

Bodemgesteldheid

De opdrachtgever heeft informatie beschikbaar gesteld over de bodemgesteldheid in het onderzoeksgebied. Deze informatie is verwerkt in paragraaf 3.3.

Naoorlogse werkzaamheden

De opdrachtgever heeft informatie beschikbaar gesteld over naoorlogse werkzaamheden in het onderzoeksgebied. Voor aangetroffen relevante naoorlogse werkzaamheden wordt verwezen naar paragraaf 4.2.

3.3 Aanwezige informatie over de bodemgesteldheid

Op basis van de gegevens van het DINOlوكet² kan worden geconcludeerd dat de ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied bestaat uit kalkrijke poldervaaggronden met zware klei. De bovenste laag bestaat uit zeer fijn tot matig grof zand uit de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren. Daaronder bevindt zich een laag veen, lokaal kleilig, afkomstig uit de Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket. De significantie hiervan in relatie tot OO is dat deze grondsoort een minder sterk remmende uitwerking heeft op het indringingsvermogen van afgeworpen en verschoten OO.

De laag met een 10 MPa conusdrukweerstand en een minimale dikte van 1 m (dit betreft de maximale indringingsdiepte van afgeworpen afwerpmunitie welke vervolgens mogelijk als OO achtergebleven) is gelegen op circa 22 m-mv.³

3.4 Reeds uitgevoerde onderzoeken

Voor dit vooronderzoek OO Tweede Wereldoorlog is nagegaan of reeds uitgevoerde onderzoeken bekend zijn met een relevantie tot het onderzoeksgebied. De navolgende instanties zijn hiervoor benaderd of geraadpleegd⁴:

1. bedrijfsarchief Sweco;
2. opdrachtgever;
3. VEO Bommenkaart;

² BRO Bodemkaart en Boormonsterprofielen met identificaties: B37D0821

³ Informatie verstrekt door opdrachtgever.

⁴ ProRail en Rijkswaterstaat zijn niet geraadpleegd omdat er geen infrastructuur in hun beheer bij het onderzoeksgebied is gelegen.

4. gemeente Nissewaard;
5. provincie Zuid-Holland.

In het navolgende overzicht is aangegeven welke reeds uitgevoerde onderzoeken op het gebied van OO zijn geraadpleegd.

1. Saricon, 'Vooronderzoek Conventionele Explosieven Spijkenisse-Simonshaven', kenmerk: 12S118-VO-02, d.d. 19-03-2013 (normtekst: WSCS-OCE).

Sweco heeft de genoemde rapportage doorgenomen op relevante informatie van betrouwbare bronnen. Indien er informatie in stond die niet reeds achterhaald was tijdens de door Sweco uitgevoerde inventarisatie, is de achterliggende oorspronkelijke bron geraadpleegd. Waar het niet mogelijk bleek de oorspronkelijke bron te raadplegen of dat het rapport als oorspronkelijk bron gezien moet worden (bijvoorbeeld bij een Proces-Verbaal van Oplevering van een opsporingsonderzoek), is de informatie uit het rapport overgenomen en wordt daar naar verwezen in de chronologische lijst met gebeurtenissen.

4. Resultaat bronneninventarisatie

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de inventarisatie van het bronnenmateriaal beschreven. Daarbij worden de (historische) feiten opgedeeld in drie tijdperiodes: mei 1940, de bezettingsperiode en de bevrijdingsfase. Tevens is een korte beschrijving opgenomen betreffende de naoorlogse werkzaamheden ter plaatse van het onderzoeksgebied. Voor een beschrijving van de gebruikte bronnen en een betrouwbaarheidsanalyse van deze bronnen wordt verwezen naar bijlage 4.

4.1 Resultaat historisch feitenmateriaal

Duitse inval mei 1940

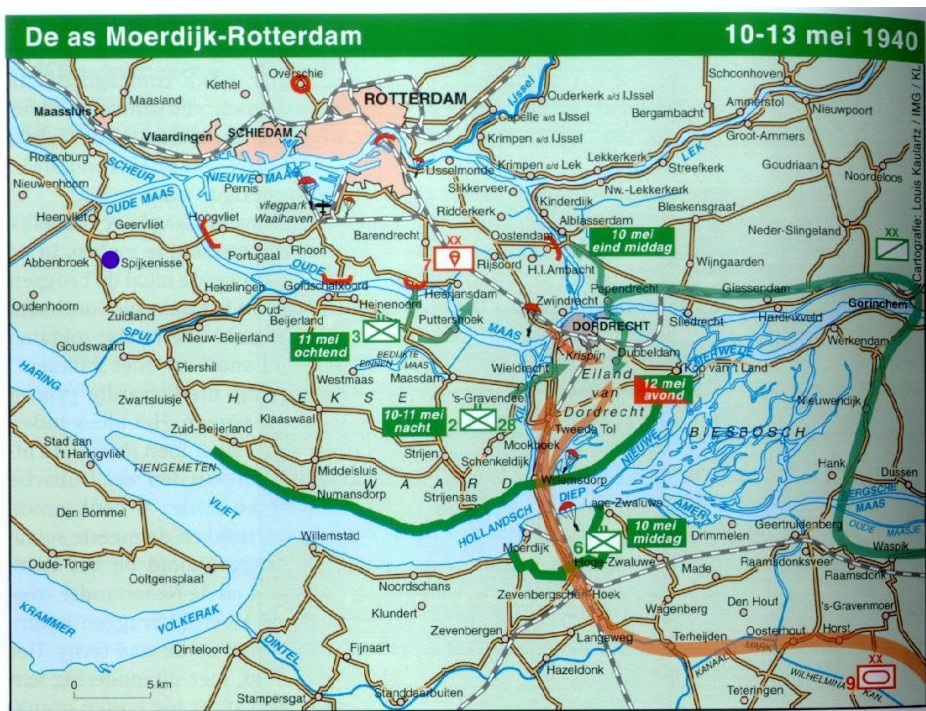
Geervliet lag bij de verdediging van Nederland in mei 1940 ten noorden van het Zuidfront Vesting Holland. Op 10 april 1939 werden de grens- en kusttroepen gemobiliseerd, waarbij onder andere het detachement kustartillerie Hellevoetsluis op het Zuidfront werd geplaatst. Dit detachement bestond uit Staf te Rockanje, Batterijen IX en X, tevens in Rockanje en ten westen van Hellevoetsluis. Ook werd het 39^e Reserve Grenscompagnie op het Zuidfront geplaatst met een sectie bij Batterijen IX en X, een sectie te Hellevoetsluis en een sectie te Ouddorp op Goeree-Overflakkee (zie afbeelding 3).

Afbeelding 3 Situatie Zuidfront Vesting Holland op 10 mei 1940. Het onderzoeksgebied is blauw omlijnd. Bron: V.E. Nierstrasz, Deel 4B Zuidfront van de Vesting Holland mei 1940, kaart nr 01.

Het Duitse aanvalsplan omvatte op 10 mei 1940 twee delen: een aanval met grondtroepen en een aanval met luchtlandingstroepen in de regio's van Den Haag, Rotterdam, Delft, Dordrecht en op de bruggen bij Moerdijk, Dordrecht en Rotterdam. Door de aanval met luchtlandingstroepen werd op 10 mei zowel het hart van het land als het Zuidfront van de Vesting Holland onmiddellijk gevechtsterrein. Nabij het Zuidfront landde de Duitse 7. *Flieger-Division* die zich onmiddellijk richtte op de vliegveld te Waalhaven en de bruggen bij Moerdijk, Dordrecht en Rotterdam. Nadat zij deze hadden veroverd, probeerden de gelande Duitse troepen richting Vesting Holland te trekken. Van 10 tot 13 mei poogden de Nederlandse strijdkrachten om het vliegveld Waalhaven en het bezit van de rivierovergangen terug te nemen. De opmars van de 9. *Panzer-Division* en de SS-*Leibstandarte 'Adolf Hitler'* over de as Moerdijk-Dordrecht-Rotterdam in de periode 12 tot 14 mei, dwong de Nederlandse troepen echter om zich achter de Merwede en het Spui terug te trekken.

Na het bombardement van Rotterdam op 14 mei 1940 waar de inwoners van de polders ten zuiden van Rotterdam getuige van waren, capituleerden de Nederlandse strijdkrachten de daaropvolgende dag. De gevechtshandelingen hebben zich in mei 1940 voornamelijk in de regio ten oosten van het onderzoeksgebied afgespeeld (zie afbeelding 4). Pas op 18 mei kwamen de eerste Duitse troepen aan in de toenmalige gemeente Geervliet.

Afbeelding 4 Gevechtsverloop op de as Moerdijk-Rotterdam, 10-13 mei 1940. De ligging van het onderzoeksgebied is met een blauwe stip aangegeven.
Bron: Mei 1940 - De strijd op Nederlands grondgebied, blz. 352

Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat binnen of nabij het onderzoeksgebied oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden ten tijde van de Duitse bezetting in mei 1940.

Bezettingsperiode

Tijdens de Duitse bezetting van het onderzoeksgebied woedde een luchtoorlog in het luchtruim boven Nederland. Doelwitten van luchtaanvallen waren in de regel strategische objecten, zoals industrie, vliegvelden, infrastructuur en havens of tactische objecten (bijvoorbeeld verdedigingswerken).

Gedurende de bezettingsperiode zijn er nabij Geervliet en Simonshaven enkele keren brisantbommen gevallen. De locaties van deze brisantbommen, die voornamelijk in 1940 en 1941 vielen, konden niet worden achterhaald. Op de geraadpleegde luchtfoto's zijn tevens geen aanwijzingen van de gevallen brisantbommen gevonden.

Ter verdediging tegen luchtaanvallen zetten de Duitse strijdkrachten een luchtverdedigingssysteem op in Nederland. Dit systeem bestond onder meer uit luchtafweer op de grond en de inzet van jachtvliegtuigen. Als gevolg van luchtafweerbeschietingen en luchtgevechten stortten talloze vliegtuigen neer op Nederlands grondgebied. Hieronder bevonden zich ook bommenwerpers, al dan niet met hun bommenlast nog aan boord die in de regel onderweg waren naar doelen in Duitsland.

De inwoners van de polders om Geervliet en Simonshaven werden een aantal keer opgeschrikt door het neerstorten van vliegtuigen. Onderstaand worden vier crashes beschreven die nabij het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden:

1. In de nacht van 5 op 6 juni 1940 kwam er een Vickers Wellington bommenwerper met serienummer P9232 neer tussen Geervliet en Simonshaven. Het vliegtuig was onderdeel van het 9e Squadron van de RAF. Desbetreffende nacht kregen twaalf vliegtuigen van het 9e Squadron de opdracht om een goederenspoorwegstation in Duisburg te bombarderen. Bij het passeren van de Nederlandse kust, werd de Wellington neergeschoten door Duits luchtafweergeschut. Eén van de motors werd geraakt, waarna het vliegtuig in brand vloog. Vier van de zes bemanningsleden konden het vliegtuig verlaten voor het in de lucht ontplofte. Sgt. Ronald Charles Hargrave had een foutieve parachute en vond daardoor de dood. Squadron Leader George Ernest Peacock kon het toestel niet op tijd verlaten en stortte met het vliegtuig neer. Uit respect voor de overleden piloot die zich nog in het vliegtuig bevond, werd het vliegtuig in 1941 geborgen. Bij het bergen bleek dat de bommenlast van het vliegtuig ook nog aanwezig was. Gemeente Geervliet heeft het vliegtuig geborgen en tien bommen uitgegraven.
2. Op 1 oktober 1941 stortte een Duitse Heinkel He 111 H-5 bommenwerper met serienummer 3906 neer nabij Geervliet. Het toestel was op de terugweg van een nachtmissie naar New Castle en kwam brandend neer nabij 't Oostenrijk (huidig: Vierambachtenboezem).
3. In de nacht van 8 op 9 november 1941 kwam een Vickers Wellington Ic bommenwerper met serienummer Z8924 neer bij Zuidland. Het vliegtuig was onderdeel van een operatie in Essen, toen het tijdens de terugvlucht werd geraakt door afweergeschut. Het toestel explodeerde en stortte neer omstreeks 22.15 uur bij Zuidland. Een bewoner van Zuidland verklaarde dat het toestel nabij de Bernisse terecht was gekomen.
4. In de nacht van 12 op 13 mei 1943 kwam een Halifax II bommenwerper met serienummer JB861 van de RCAF neer nabij Zuidland. Het vliegtuig was onderdeel van een bombardement op Duisburg, toen het door een nachtjager werd neergehaald. De piloot van de nachtjager, Bruno Eikmeier van het 2./NJG 1, verklaarde dat de Halifax omstreeks 01.23 werd neergeschoten en 2 km ten westen van Zuidland neerkwam.

In de geraadpleegde stukken zijn geen aanwijzingen gevonden dat oorlogshandelingen in of nabij het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden gedurende de bezettingsperiode.

Bevrijdingsfase

Begin februari 1944 werd de geallieerde dreiging uit het zuiden voelbaar voor de bewoners van de polders rondom Simonshaven. Een deel van hun woonplaats wat zij 'het Eiland' noemden, werd onder water gezet om een geallieerde aanval te vertragen. Bewoners van de geïnnundeerde gebieden moesten evacueren en werden bij gezinnen in Geervliet ondergebracht. Zij waren echter niet de enige bezoekers. Ook Duitse soldaten waren bij veel gezinnen in Geervliet ingelegerd.

Vanaf Kerstmis 1944 werd nagenoeg ieder huis in Geervliet gevorderd. De Duitse troepen bleven daar, terwijl er verder zuidelijk gevochten werd tegen de geallieerden.

Na de mislukking van *Operation Market Garden* in september 1944 bleef het front echter steken ter hoogte van de grote rivieren. Het noorden van Nederland waaronder het onderzoeksgebied, bleven onder Duitse controle. Vanaf 23 maart 1945 kwam het front weer in beweging, toen geallieerde troepen bij het Duitse Wesel de Rijn overstaken. Vervolgens trokken zij Nederland binnen en bevrijdden in snel tempo het oosten en noorden van het land. Het front stabiliseerde zich in mei 1945 ter hoogte van de Grebbelinie (ruwweg op de provinciegrens Gelderland-Utrecht) en het Friese deel van de Afsluitdijk. Deze frontlijn bleef gehandhaafd tot de algehele capitulatie van Duitse strijdkrachten in Nederland op 5 mei 1945. Op dat moment waren er nog geen geallieerde troepen in provincie Zuid-Holland aangekomen. Pas op 20 mei 1945 werden de eerste Canadese troepen ontvangen in gemeente Geervliet. Twee dagen later vertrokken zij weer.

In de geraadpleegde gegevens zijn geen aanwijzingen gevonden dat zich oorlogshandelingen in of nabij het onderzoeksgebied hebben afgespeeld tijdens de bevrijdingsfase in mei 1945.

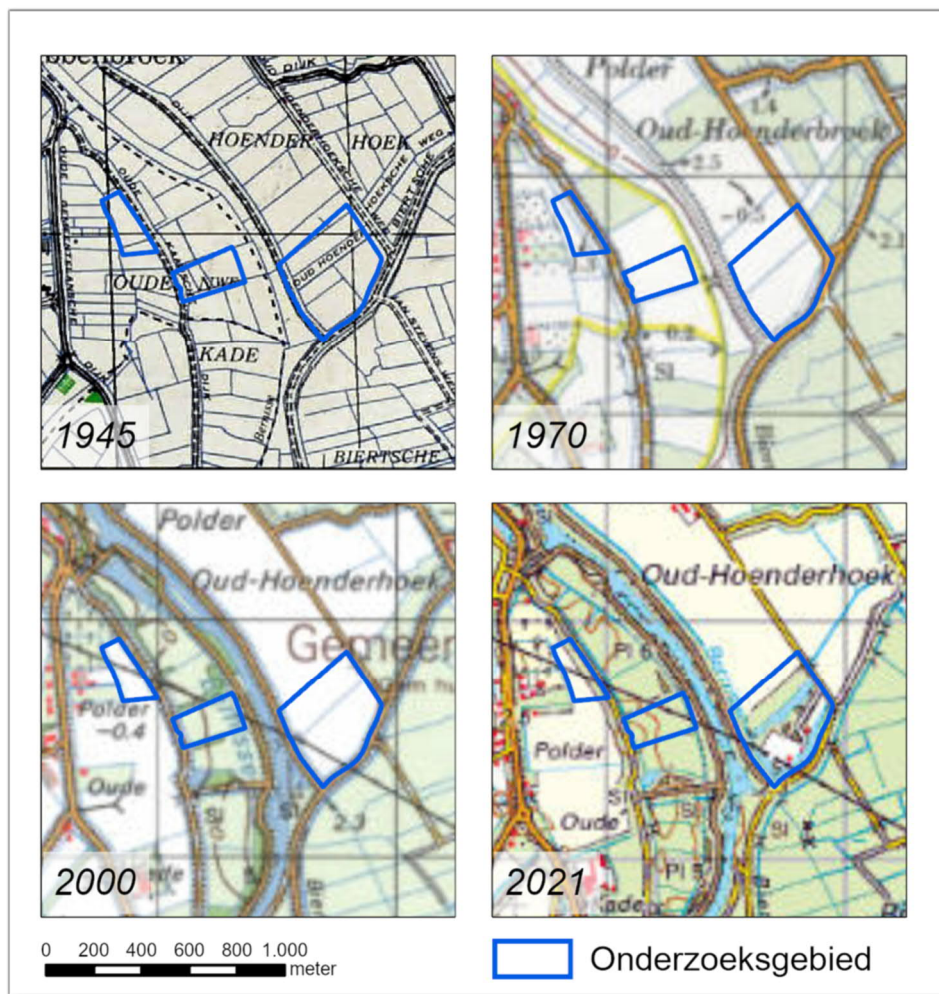
4.2 Naoorlogse ontwikkelingen

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog bestond het onderzoeksgebied grotendeels uit landbouwareaal. Door het onderzoeksgebied stroomden verschillende watergangen, waaronder de Oud-Hoenderboeksche Wetering. De Bernisse was toen nog een sloot. De wegen Oud-Hoenderhoeseweg, Oud-Hoenderhoeksedijk, Oude Kadesedijk en de Bietsedijk bestonden al.

In de jaren '70 werd de Bernisse verbreed om te dienen als recreatiegebied. De aanleg startte in 1976 en werd in 1979 afgerond. Daardoor werd de Bernisse tevens de scheiding tussen de eilanden Voorne en Putten.

Begin jaren '80 kwam er een hoogspanningsverbinding door het onderzoeksgebied te lopen. Daarna is er in 2009 een hoogspanningsstation van 380 kV gerealiseerd.

Het onderzoeksgebied is in naoorlogse jaren dus niet intensief ontwikkeld. In de navolgende afbeelding en bijlage 6 zijn de naoorlogse ontwikkelingen visueel weergegeven.

Afbeelding 5 Overzicht naoorlogse ontwikkelingen.

5. Analyse historisch feitenmateriaal

Het historisch feitenmateriaal, afkomstig van de inventarisatiefase, is in dit hoofdstuk gedetailleerd geanalyseerd. Op basis hiervan wordt vastgesteld of er sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van OO in het onderzoeksgebied.

Verdacht of onverdacht

Bij de analyse wordt het bronnenmateriaal geanalyseerd conform de richtlijnen van de CS-VROO. Hierin staat beschreven welke oorlogshandelingen wel of niet tot een verdacht gebied leiden. Tevens staat beschreven hoe het verdachte gebied in horizontale en verticale zin dient te worden afgebakend.

Analyse

- In de geraadpleegde bronnen kwamen geen aanwijzingen naar voren van gevechtshandelingen binnen en in de regio van het onderzoeksgebied ten tijde van zowel de Duitse bezetting in mei 1940 als tijdens de bevrijding in 1945.
- In het archief van de EOD is één OO-vondst gevonden die mogelijk betrekking heeft op het onderzoeksgebied of de directe omgeving hiervan. In het munitierapport met UO nummer 19833361 wordt gemeld dat er één brisantgranaat van 10,5 cm (met Az1, verschoten) is gevonden in Simonshaven. De locatie van de gevonden OO is niet duidelijk genoeg om de ligging ervan te bepalen. Tevens zijn er geen aanwijzingen in het bronnenonderzoek gevonden die duiden op gevechtshandelingen binnen of nabij het onderzoeksgebied.
- Gedurende de bezettingsjaren zijn er verschillende malen brisantbommen gevallen in gemeente Geervliet. De locaties van de gevallen bommen konden echter niet worden achterhaald, op basis van de geraadpleegde gegevens.
- In de omgeving van het onderzoeksgebied hebben verschillende vliegtuigcrashes plaatsgevonden:
  1. In de nacht van 5 op 6 juni 1940 stortte een Vickers Wellington bommenwerper (P9232) neer tussen Geervliet en Simonshaven. Het vliegtuig en de overgebleven bommenlast werden in 1941 geborgen. Het vliegtuig crashte circa 400 m ten oosten van het onderzoeksgebied.

2. Op 1 oktober 1941 stortte een Heinkel He 111 H-5 bommenwerper (3906) neer nabij 't Oostenrijk (huidig: Vierambachtenboezem) te Geervliet. De crash vond plaats op circa 700 m ten noordoosten van het onderzoeksgebied.
  3. In de nacht van 8 op 9 november 1941 kwam er een Vickers Wellington Ic bommenwerper (Z8924) neer nabij de Bernisse te Zuidland. De exacte locatie van de crash kon niet worden achterhaald.
  4. In de nacht van 12 op 13 mei 1943 kwam er een Halifax II bommenwerper (JB861) neer nabij Zuidland. De exacte locatie van de crash kon niet achterhaald worden.
- Op de geraadpleegde luchtfoto met fotonummer 4132 (26 februari 1945) zijn op circa 450 m ten zuidwesten van het onderzoeksgebied stellingen te zien. Langs de Oud Kadesedijk zijn mangaten te zien. In landbouwpercelen ten noorden van het onderzoeksgebied zijn enkele ondefinieerbare verstoringen aan maaiveld te zien. Op de Defence Overprint van Zuidland (sheet 2 S.E.) is te zien dat er ten zuidwesten van het onderzoeksgebied een luchtafweergeschut is opgesteld en dat een groot deel van de polder ten noorden van het onderzoeksgebied is geïnundeerd (zie bijlage 8).

Gedurende het onderzoek zijn er geen aanwijzingen gevonden dat zich oorlogshandelingen hebben afgespeeld in of nabij het onderzoeksgebied tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Tijdens de bezetting zijn meerdere malen brisantbommen gevallen in gemeente Geervliet. De locaties van de afgeworpen brisantbommen konden echter niet achterhaald worden, waardoor deze niet tot verdachte gebieden leiden. Ook hebben er enkele vliegtuigcrashes nabij het onderzoeksgebied plaatsgevonden. Twee crashes konden worden gelokaliseerd en lagen respectievelijk op 400 m (5/6 juni 1940) en 700 m (1 oktober 1940) afstand van het onderzoeksgebied. Het vliegtuig dat in de nacht van 5 op 6 juni 1940 crashte, is reeds geborgen en de onontpofte brisantbommen die het vliegtuig bij zich droeg, zijn tevens geborgen. Van de overige twee crashes kon de locatie niet bepaald worden. De crashes leiden dus niet tot verdachte gebieden. Op de luchtfoto zijn verstoringen te zien die mogelijk het gevolg zijn van oorlogshandelingen. In de overige geraadpleegde gegevens is geen informatie aangetroffen die de verstoringen mogelijk zouden kunnen verklaren.

Op basis van die analyse is het onderzoeksgebied onverdacht verklaard.

Leemten in kennis

Bij het uitvoeren van een vooronderzoek OO ,wordt getracht om de gebeurtenissen met een relevantie tot OO zo goed mogelijk in kaart te brengen. Er zijn echter vaste en in veel gevallen ook variabele factoren die het vooronderzoek limiteren. De navolgende factoren hebben een beperkende uitwerking gehad op het voorliggende vooronderzoek OO:

- In de periode 1940 tot en met 1970 werden ruiming van OO niet centraal en systematisch vastgelegd. Derhalve is het van deze periode niet bekend in hoeverre er OO geruimd zijn in of in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

- Niet alle vastgestelde aanwijzingen van oorlogshandelingen konden exact worden gelokaliseerd op basis van de beschikbare gegevens.
- Er is gestreefd naar het zo goed mogelijk georefereren van de geraadpleegde luchtfoto's. Echter zijn de tijdens de Tweede Wereldoorlog genomen luchtfoto's zelden perfect te plaatsen op de huidige topografie. Derhalve dient rekening te worden gehouden met een georeferentieafwijking van 5 meter.
- In het provinciaal archief van Zuid-Holland zijn geen stukken met betrekking tot de luchtbeschermingsdienst gevonden,
- De munitieruiming met UO nummer 19833361 had geen duidelijke locatieomschrijving waardoor deze niet op de kaart geplaatst kon worden,
- Niet alle op luchtfoto's waargenomen verstoringen konden met zekerheid worden gedefinieerd als veroorzaakt door oorlogshandelingen.
- Er is bij provincie Zuid-Holland navraag gedaan naar reeds uitgevoerde onderzoeken op het gebied van OO, maar er is geen reactie ontvangen.

6. Conclusie en Advies

6.1 Conclusie

Op basis van de analyse van het historisch feitenmateriaal in dit vooronderzoek OO conflictperiode wordt het onderzoeksgebied als **onverdacht** aangemerkt op het aantreffen van OO (zie ook de Bodembelastingkaart OO in bijlage 2).

6.2 Advies

Sweco adviseert om de grondroerende werkzaamheden normale doorgang te laten hebben. Er is geen aanleiding gevonden tot het nemen van vervolgstappen op het gebied van OO.

6.3 Slotwoord

Sweco beveelt TenneT TSO B.V. voorts dringend aan om, alvorens met de voorgenomen werkzaamheden aan te vangen, de bevindingen van deze rapportage te overleggen aan gemeente Nissewaard.

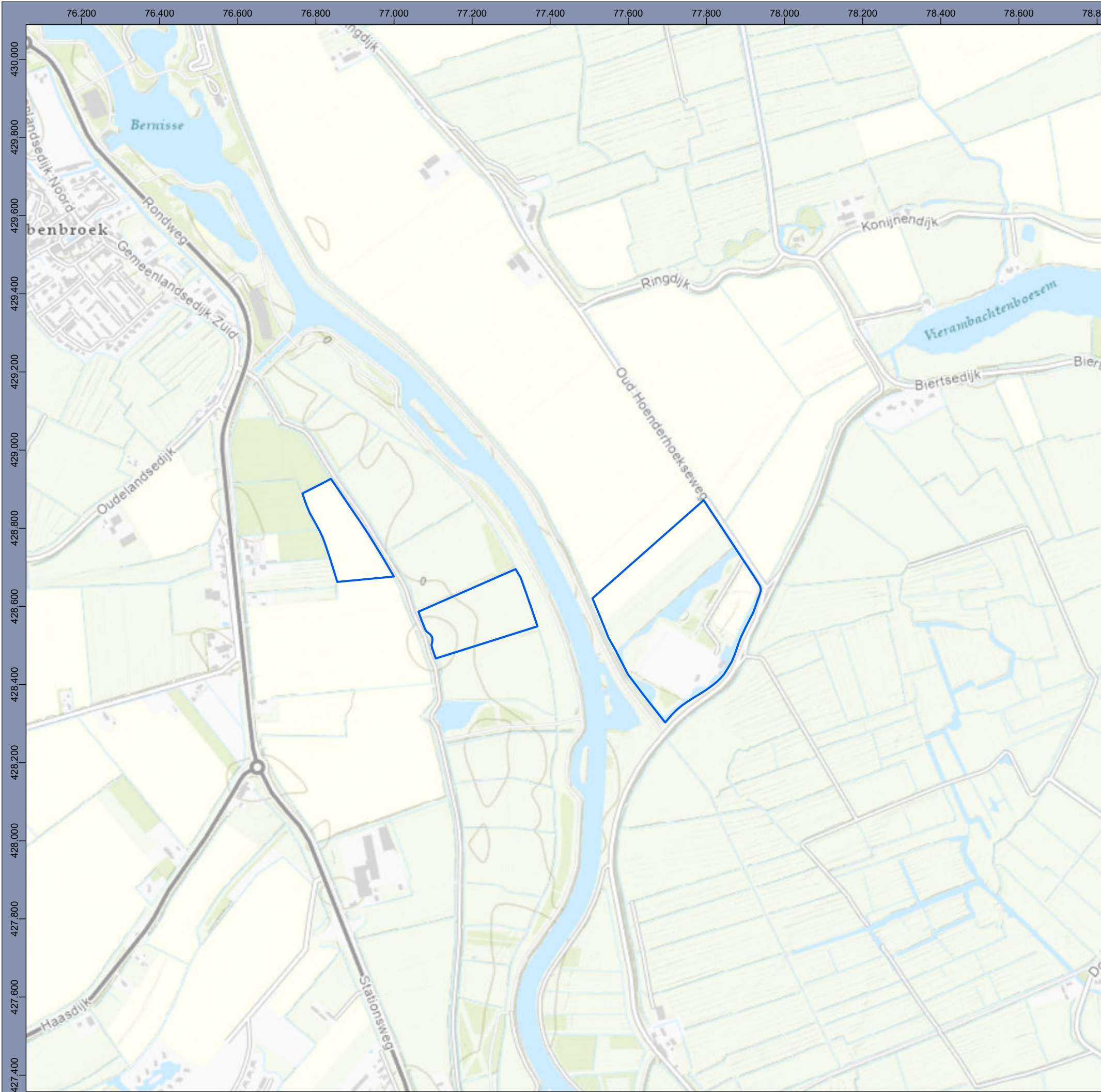
Opgemerkt wordt dat er tijdens de uitvoering altijd aandacht dient te zijn voor het aantreffen van onverwachte zaken en dat grondroerend personeel op de hoogte dient te zijn van het protocol voor toevalsvondsten. Indien tijdens het werk gestuit wordt op zaken die lijken op OO, dient het werk altijd terstond gestaakt te worden en een deskundige geraadpleegd te worden. Het handelingsproces dient als volgt te verlopen:

1. Verdacht object (mogelijke OO) gevonden door uitvoerder;
2. Object laten liggen waar deze gevonden is (NIET aanraken, beroeren of verplaatsen).
3. Werkzaamheden ter plaatse stilleggen.
4. Toezichthouder informeert het bevoegd gezag of dienst vertegenwoordiger en de politie (in noodgevallen met 112) over de vondst. Geef hierbij een zo duidelijk mogelijke omschrijving van het object zonder deze te beroeren.
5. Nabije omgeving afzetten en markeren. Rondom piketten met rood-wit lint of rondom met hekwerk.
6. De politie schakelt zo nodig de EODD in. Deze onderzoekt het object (mogelijke OO) en verwijdert het zo nodig.
7. Op aanwijzing van de toezichthouder kunnen de werkzaamheden worden hervat.

Ten aanzien van OO zijn zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer verantwoordelijk voor de veiligheid van het uitvoerende personeel en de projectomgeving. Voor heel Nederland geldt dat er een risico is op toevallsvondsten. De uitvoerende partij en werknemers dienen op de hoogte te zijn van de OO gerelateerde risico's.

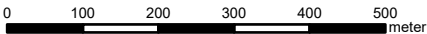
Het thema dient verankerd te zijn in het kwaliteitssysteem of in het V&G-plan. Zo mag de opdrachtgever van de opdrachtnemer verwachten dat deze periodiek een Toolbox OO verzorgt voor al haar grondroerende en uitvoerende personeel. Behandeld dient te worden: wat zijn OO en hoe om te gaan met een toevallige vondst. Dit om de veiligheid van de werknemer en de projectomgeving te vergroten.

Bijlage 1 – Overzicht onderzoeksgebied

Legenda

 Onderzoeksgebied

Overzichtskaart onderzoeksgebied
Simonshaven 380 kV

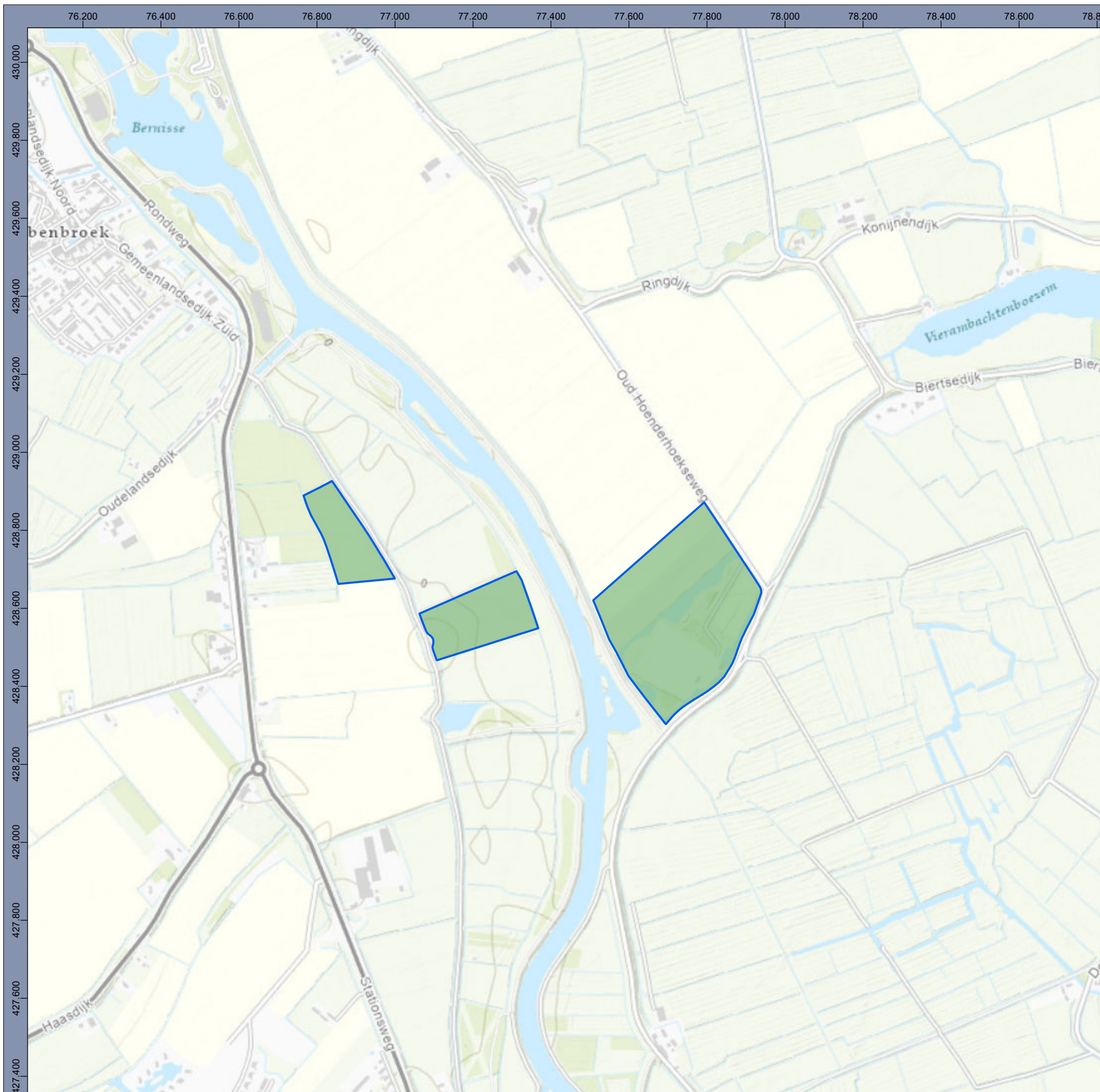
Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 51010255

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 26-7-2022
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Bijlage 2 – Bodembelastingkaart OO

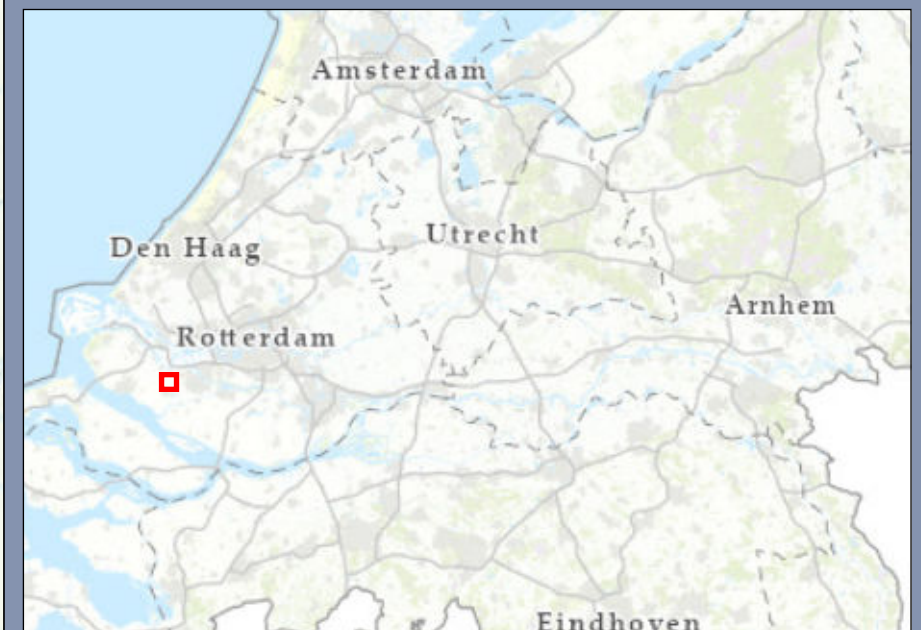
Legenda

Onderzoeksgebied

Onverdacht

Bodembelastingkaart 00

Simonshaven 380 kV

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 51010255

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 26-7-2022
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

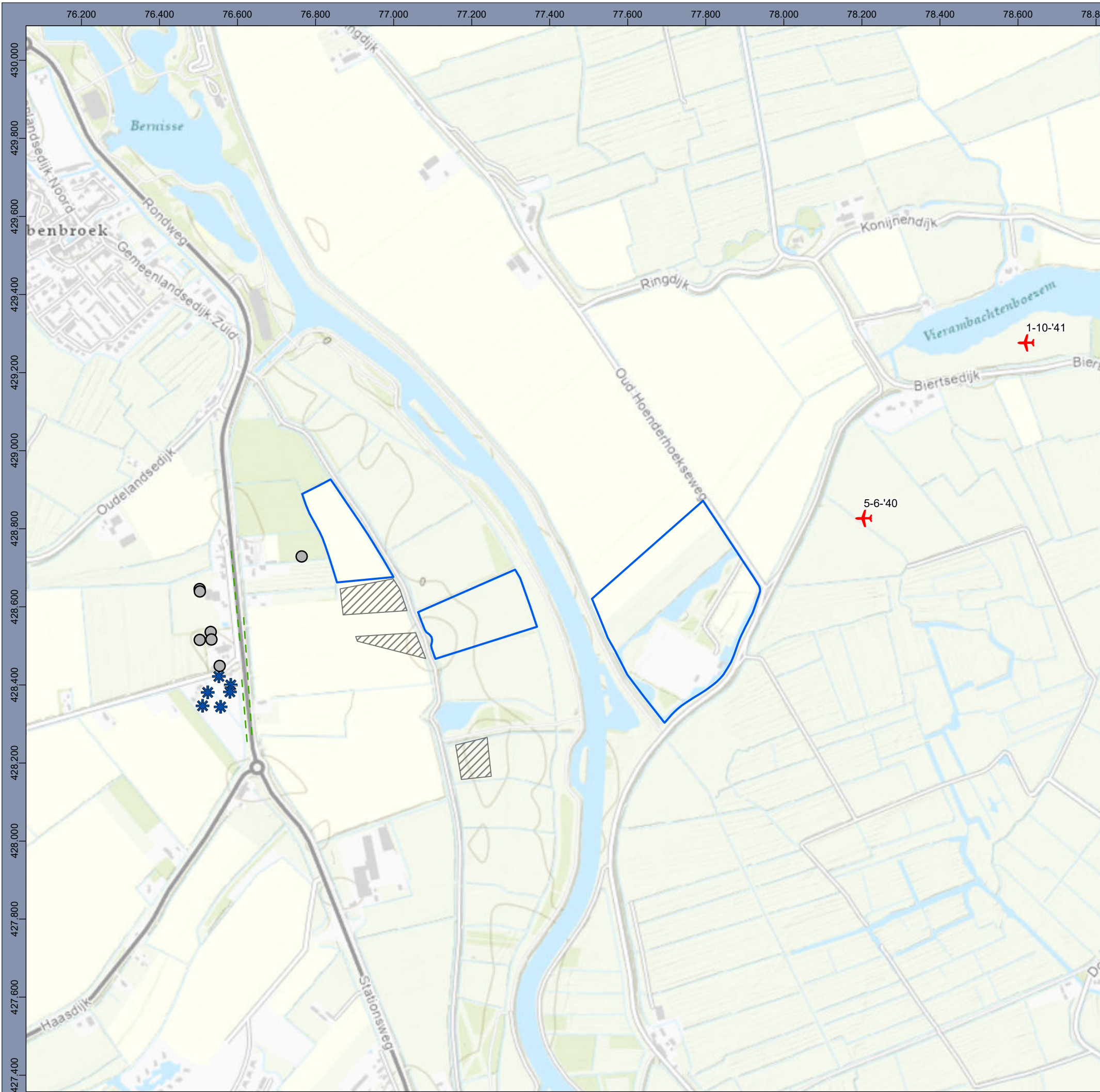
Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

2

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Bijlage 3 – Inventarisatiekaart

Legenda

Type

- Neergestort vliegtuig (indicatief)
- Stelling
- Ondefinieerbare versterking
- Onderzoeksgebied
- Ondefinieerbare versterking
- Mangaten langs de weg

0 100 200 300 400 500 meter

Inventarisatiekaart Simonshaven 380 kV

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 51010255

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 26-7-2022
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

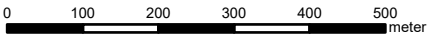

Bijlage 4 – Situering luchtfoto

Legenda

 Onderzoeksgebied

Situering luchtfoto 26 februari 1945
Simonshaven 380 kV

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 51010255

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 26-7-2022
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Bijlage 5 – Chronologische lijst gebeurtenissen

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
Mei 1940	Uit de herinneringen van mevr. M Boutkan: <i>"1940. De oorlog begon. Rotterdam gebombardeerd. Gehoord hadden we het niet, maar 's avonds zagen we vooral de rook van de branden. Er hing een bange, verbijsterde, geslagen spanning. [...] Direct met geweld en dood kregen we goddank niet te maken. Maar ongemerkt ging de Duitse bezetting niet voorbij."</i> Uit de herinneringen van Truus van der Hoek: <i>"Inmiddels patrouilleerden de Hollandse soldaten in de straat. Wegens mobilisatie vooraf waren ze al maanden ingekwartierd o.a. in de boerderij van Job de Vos, ongeveer waar later de Markenburgschool gebouwd is. Tegelijkertijd was er bij de bureu Breestraat een grote granaatscherf door het dak in de slaapkamer terecht gekomen."</i>	Stichting Oud-Geervliet (2020), blz. 29 Stichting Oud-Geervliet (2020), blz. 31	Historische vereniging
15 mei 1940	Op 15 mei 1940 rond 20:15 uur reed de eerste Duitser per motor door Geervliet heen. Enkele dagen later op 18 mei 1940 rond 19:00 uur verschenen diverse SS-stoottroepen.	Toeg. nr. 420, inv. nr 7	NIMH
5/6 juni 1940	In de nacht van 5 op 6 juni 1940 vliegt een groep Engelse vliegtuigen over de polders bij Geervliet. Eén van de toestellen stort neer. Twee Britse vliegers, squadron leader Peacock (26) en sergeant Hargrave (25), komen hierbij om het leven, de andere bemanningsleden worden gevangen genomen. De Wellington boort zich meerdere meters diep in de akkers bij de hofstede van de gebroeders de Baan in Simonshaven.	Stichting Oud-Geervliet (2020), blz. 37	Historische vereniging
6 juni 1940	In de nacht van 5 op 6 juni 1940 kwam er een Vickers Wellington Ia met serienummer P9232 neer tussen Geervliet en Simonshaven. Het vliegtuig hoorde bij het 9^e Squadron van de RAF. In de nacht van 5 op 6 juni kregen	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187 Verliesregister NIMH	Gemeentearchief Zuidland Literatuur

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
	twalf vliegtuigen van dit Squadron de opdracht om een goederenspoorwegstation in Duisburg te bombarderen. Het vliegtuig steeg om 21.25 uur op van het vliegveld in Honington. Na het passeren van de Nederlandse kust kwam het vliegtuig in het vizier van Duits luchtafweergeschut. Ze werden onder hevig vuur genomen en geraakt aan een van de motoren. Deze vloog in brand, waardoor het vliegtuig niet meer verder kon vliegen. Ze hadden Duisburg nog niet bereikt en dus nog de volle bomlading bij zich. De bemanningsleden probeerden het vliegtuig zo snel mogelijk te verlaten. Nadat vier bemanningsleden het vliegtuig hadden verlaten, ontplofte het in de lucht. Daarbij probeerde Sgt. Ronald Charles Hargrave nog te ontsnappen, maar zijn parachute werkte niet. Squadron Leader George Ernest Peacock kon het vliegtuig helemaal niet verlaten en stortte met het toestel neer. De overige vier bemanningsleden werden door Duitse troepen gevangen genomen.	SGLO T0720 Aviaton-safety.net Bureau of Aircraft Accidents Archives WW2 Allied Aircraft Crashes in the Netherlands, North Sea & English Channel AIR 27/125/17 AIR 27/125/18	Internet NA
6 juni 1940	Er is achter de boerderij van Verweel (Biert) in de wegberm een vliegtuig neergestort en verzonken in de drassige bodem. De familie Pijl heeft opdracht gekregen dit vliegtuig uit te graven.	Website Historische Vereniging Zuytland	Internet
6 juni 1940	In de nacht van 5 op 6 juni werd een paard van P. Blank te Zuidland werd getroffen door een granaat (bom) scherp, uitgeworpen door een Engels vliegtuig.	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187	Gemeentearchief Zuidland
12/13 juli 1940	Van 11 op 12 juli 1940 omstreeks 02.30 werden vijf vliegtuigbommen uitgeworpen in weiland. Drie zijn er ontploft. Cilinderbommen met vleugels. Geen alarm. Geen verliezen, doden of gewonden. Schade aan weiland gemeld. Onontplofte bommen leveren gevaar voor vee in nabijheid.	Toeg. nr. 2.04.53.15, inv. nr. 76	Provinciaal archief Zuid-Holland
13 juli 1940	Op 13 juli 1940 omstreeks 02.30 uur werden in Geervliet (provincie Zuid-Holland) 5 bommen afgeworpen. Inslag in weide,	Toeg. nr. RL-II, inv. nr. 212	Bundes Archiv Freiburg

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
	geringe grondschaade gemeld. Twee blindgangers gemeld.		
4 oktober 1940	Op 4 oktober 1940 om 10 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) vier brisantbommen afgeworpen in weiland. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	NIOD
19 december 1940	Op 19 december 1940 om 23.00 uur werden in Abbenbroek (Zuid-Holland) drie brisantbommen afgeworpen in akkerland. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	NIOD
19/20 december 1940	In de nacht van 19 op 20 december 1940 werd de gemeente Abbenbroek getroffen door een bominslag. Van de neergevallen bommen zijn enkelen niet geëxplodeerd.	Toeg. nr. 081, inv. nr. 133	Gemeentearchief Abbenbroek
10 februari 1941	Op 10 februari 1941 om 22.00 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) 15 brisantbommen, waarvan 5 blindgangers, in akkerland afgeworpen. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	NIOD
2 maart 1941	Enkele bommen gevallen te Biert. Op 2 maart 1941 om 21.00 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) vier brisantbommen in vrij veld afgeworpen. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187 Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	Gemeentearchief Zuidland NIOD
14 maart 1941	Op 14 maart 1941 om 23.00 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) zes brisantbommen, waarvan één blindganger, afgeworpen in akkerland. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	NIOD
4 april 1941	Op 4 april 1941 om 22.30 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) vier brisantbommen in een vrij veld afgeworpen. Er werd alleen glasschade aan enige woningen gemeld.	Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	NIOD
8 april 1941	Op 8 april 1941 om 23.00 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) twee brisantbommen in akkerland afgeworpen. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	NIOD
20 april 1941	Op 20 april 1941 om 23.30 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) negen brisantbommen afgeworpen in een vrij veld. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. 077, inv. nr. 1328	NIOD
3 mei 1941	14 bommen bij Simonshaven gevallen.	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187	Gemeentearchief Zuidland

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
27 mei 1941	Engelse vlieger te Simonshaven begraven, was circa 1 jaar gelegen daar gevallen.	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187	Gemeentearchief Zuidland
28 juni 1941	Op 28 juni 1941 omstreeks 02.00 uur werden in Geervliet (Zuid-Holland) twee brisantbommen afgeworpen. Inslag in vrij veld. Geen schade gemeld.	Toeg. nr. RL-II, inv. nr. 247	Bundes Archiv Freiburg
2 juli 1941	In de gemeente Geervliet is verleden jaar (6 juni 1940) een Engels vliegtuig neergestort. Thans is, op vordering van de Commissie van Proefneming, een aanvang gemaakt met de opgraving van de resten hiervan, uit piëteit voor een piloot, die zich nog in het vliegtuig bevond. Bij de berging is gebleken, dat zich bovendien nog een aantal onontpofte bommen in het vliegtuig bevinden. De Commissie van Proefneming heeft gelast ook deze te verwijderen. Tevens is in de Polder Simonshaven enige weken gewerkt om een bom uit te graven.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 201	Gemeentearchief Geervliet
14/15 augustus 1941	In de nacht van 14 op 15 augustus omstreeks 23.45 uur werden enige bommen afgeworpen in Oostelijke richting. Omstreeks 0.45 uur werden in westelijke richting wederom enige bommen afgeworpen, terwijl in verschillende richtingen diverse lichtfakkels werden neer gelaten. Omstreeks 3.30 uur werd door afweergeschut op een vliegtuig, hetwelk zich in de zoeklichten bevond, geschoten. Hierna werden enige bommen afgeworpen.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
16/17 augustus 1941	In de nacht van 16 op 17 augustus werden een paar malen bommen afgeworpen op verschillende plaatsen en tijden.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
17/18 augustus 1941	In de nacht van 17 op 18 augustus werden een paar malen bommen afgeworpen op verschillende plaatsen en tijden.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
27/28 augustus 1941	In de nacht van 27 op 28 augustus omstreeks 1.30 uur werden enkele bommen afgeworpen.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
28/29 augustus 1941	In de nacht van 28 op 29 augustus omstreeks 12 uur werden in westelijke richting enkele bommen afgeworpen.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
1 oktober 1941	Op 1 oktober 1941 kwam een Duitse Heinkel He 111 H-5 met serienummer 3906 neer nabij Geervliet. Het vliegtuig was op de terugweg van een nachtmissie naar Newcastle en kwam brandend neer, waarbij de vier bemanningsleden om het leven kwamen. Een bewoner van Zuidland hield een dagboek bij waarin het volgende geschreven werd: <i>"Mof brandend gevallen bij 't Oostenrijk, kwam hier overheen".</i> Ten gevolge van het neerstorten van dit vliegtuig werd een houten brug met hek op het land van A. Stuip (Sectie B no. 1166) totaal vernield.	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187 Toeg. nr. 086, inv. nr. 201 Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187 Verliesregister NIMH SGLO T1282 Aviation-safety.net	Gemeentearchief Zuidland Gemeentearchief Geervliet Literatuur Internet
17 oktober 1941	In opdracht van de Commissie van Proefnemingen en van het Departement van Binnenlandse Zaken is een neergestort Engels vliegtuig (5/6 juni 1940) in de afdeling Simonshaven en in de Polder Geervliet opgegraven. Het lijk van een vlieger is te Simonshaven ter aarde besteld. Na de opgraving van het vliegtuig bleek, dat er zich nog tien bommen in de grond bevonden, die verwijderd moesten worden. Het gehele werk heeft de gemeente ongeveer 5.000 gulden gekost.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 201	Gemeentearchief Geervliet
8/9 november 1941	In de nacht van 8 op 9 november 1941 kwam er een Vickers Wellington Ic met serienummer Z8924 neer bij Zuidland. Het vliegtuig was op de vroege avond van 8 november 1941 omstreeks 18.00 uur van het vliegveld bij Feltwell opgestegen voor een operatie in Essen, Duitsland met een bommenlast van 1000 lbs,	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187 Verliesregister NIMH	Gemeentearchief Zuidland Literatuur Internet

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
	500 lbs, 250 lbs en een container met brandbommen. Tijdens de vlucht werd het vliegtuig gespot door zoeklicht en geraakt door luchtafweergeschut. Het toestel stortte neer en explodeerde omstreeks 22.15 uur bij Zuidland, circa 20 km ten zuidwesten van Rotterdam. Het vliegtuig maakte onderdeel uit van het 75e Squadron van de RAF. Slechts één van de zes bemanningsleden overleefde de crash. Hij werd gevangengenomen en kwam later in de oorlog om bij een bombardement. Een bewoner van Zuidland hield een dagboek bij waarin het volgende geschreven werd: <i>"Engels vliegtuig brandend neergevallen, bij de Bernisse, nabij v.d. Linden. Eén man bij het zoeklicht neergenomen en gevangen genomen."</i>	SGLO T1335 Aviation-safety.net AIR27/654/41 AIR 27/654/42	TNA
25/26 maart 1942	In de nacht van 25 op 26 maart werden vliegtuigen in alle richtingen waargenomen tussen 9.45 u en 1.15 u. om 11u werden zware dreunen waargenomen. Om 12.15 werd een vuurgloed waargenomen in het Noorden.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
30-31 mei 1942	In de nacht van 30 op 31 mei vlogen van 11.45 u tot 4 u vele vliegtuigen in alle richtingen. Om 2 u werden een zware dreun en een brand waargenomen.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
2/3 februari 1943	In de nacht van 2 op 3 februari vlogen tussen 8.30 en 9 u vliegtuigen in Oostelijke richting en in het westen werd een bom afgeworpen wat een vuurgloed veroorzaakte.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
12/13 mei 1943	In de nacht van 12 op 13 mei vlogen van 1 tot 3.30 u vliegtuigen in alle richtingen waar op geschoten werd. Dit waren 10 vliegtuigen van het 419 ^e Squadron van de RCAF, onderweg naar Duisburg voor een bombardement. Omstreeks 02.47 werd een Halifax II met serienummer JB861 neergeschoten door een nachtjager. Het vliegtuig droeg een bommenlast van 2 x 1.000 lbs, 630 x 4 lbs en 28 x 30 lbs brandbommen. Het vliegtuig	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202 Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187 SGLO T2285 Aviation-safety.net	Gemeentearchief Geervliet Gemeentearchief Zuidland Internet TNA

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
	kwam neer bij Zuidland, ongeveer 4km ten zuidwesten van Spijkenisse. Alle zeven bemanningsleden kwamen om het leven. In het boek <i>Luftwaffe Night Fighter Combat Claims, 1939-1945</i> (Forman, j. & Parry, S.W., 2003) wordt de crash geclaimd door Bruno Eikmeier van 2./NJG 1. Hij verklaart de Halifax omstreeks 01.23 uur neer te schieten en volgens hem crasht het vliegtuig circa 2 kilometer ten westen van Zuidland. Een bewoner van Zuidland hield een dagboek bij waarin het volgende geschreven werd: <i>"Engels vliegtuig in Zuidland gevallen. Door een jager, 7 doden."</i>	AIR 27/1822/31 AIR 27/1822/32 Saricon (2013) Verliesregister NIMH	Rapportage Literatuur
21/22 juni 1943	In de nacht van 21 op 22 juni van 12.15 tot 3.30 vlogen verscheidene vliegtuigen in alle richtingen en werden ook zware dreunen gehoord. Om 1.15 u werden in het zuidwesten ook lichtfakkels uitgeworpen.	Toeg. nr. 086, inv. nr. 202	Gemeentearchief Geervliet
1944	Uit de herinneringen van mevr. M Boutkan: <i>"Een deel van het eiland werd geïndeerd door de Duitsers: ze verwachtten landingen van de geallieerden. De bewoners van die gebieden werden geëvacueerd."</i>	Stichting Oud-Geervliet (2020), blz. 29	Historische vereniging
17 februari 1944	Een bewoner van Zuidland hield een dagboek bij waarin het volgende geschreven werd: <i>"Zuidland moet evacueren wegens inundatie."</i>	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187	Gemeentearchief Zuidland
Kerstmis 1944	Uit de herinneringen van mevr. M Boutkan: <i>"Duitse troepen op weg naar het zuiden van ons land streken voor een paar dagen neer in Geervliet. In nagenoeg alle huizen werd ruimte gevorderd ter legering van de troepen. [...] Dat is zo</i>	Stichting Oud-Geervliet (2020), blz. 29	Historische vereniging

Inventarisatie bronnenmateriaal			
Datum	Gebeurtenis/locatie	Bronverwijzing	Archief
	<i>doorgegaan tot maart '45. De juiste dag weet ik niet meer, de verandering kwam als het ware uit de lucht vallen: je handelde en de datum heb ik me niet gerealiseerd.</i>		
5 mei 1945	Een bewoner van Zuidland hield een dagboek bij waarin het volgende geschreven werd: <i>"Nederland geheel vrij. Duitsland gecapituleerd, 's morgens om 8 uur, rustig, vlaggen moeten nog naar binnen van de moffen, N.B.S. nog niet in actie."</i>	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187	Gemeentearchief Zuidland
20 mei 1945	Gemeente Geervliet was door Canadese strijdkrachten onder leiding van capt. Olivier op 20 mei 1945 bevrijd. Deze eenheid heeft vervolgens munitie opgenomen. Twee dagen later vertrokken de Canadezen.	Toeg. nr. 420, inv. nr. 7	NIMH
21 augustus 1945	Gedurende de bezettingsjaren is in de gemeente Zuidland één vliegtuig van de geallieerden neergekomen. Het was een viermotorige Halifax-bommenwerper van Engelse nationaliteit. Volgens het rapport is dit vliegtuig brandend neergestort en door de val geheel verpletterd.	Toeg. nr. 105, inv. nr. 1187	Gemeentearchief Zuidland
Geen datum	Uit de herinneringen van Lenie Poldervaart: <i>"Langs het fietspad (in Geervliet) hadden de soldaten grote gaten gegraven, bij onraad konden ze daarin schuilen."</i> Uit de herinneringen van Bas van Noort: <i>"In de weilanden aan de Hendrik Ponseweg werden boomstammen of palen geplaatst zodat parachutisten die daar zouden landen zich daaraan zouden verwonden."</i>	Stichting Oud-Geervliet (2020), blz. 29 en 33	Historische vereniging

Overzicht ruimingen, uitgevoerd door de EOD (MORA's)

Sinds 1971 worden munitieruimingen in Nederland centraal geregistreerd in zogeheten MORA's (Melding, Opdracht, Ruimrapportage en Afdoening). Deze rapporten berusten bij de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD). Er is bij de EOD navraag gedaan naar relevante MORA's voor het onderzoeks-

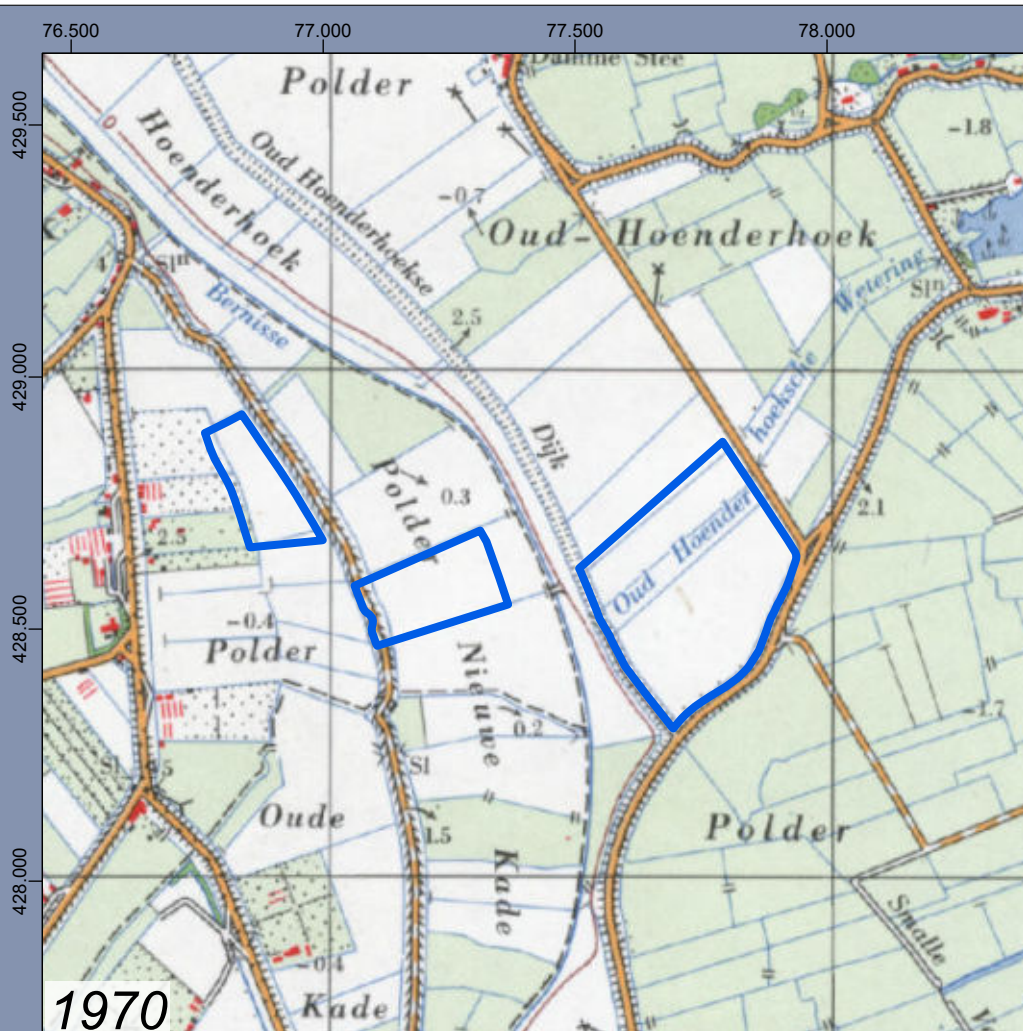
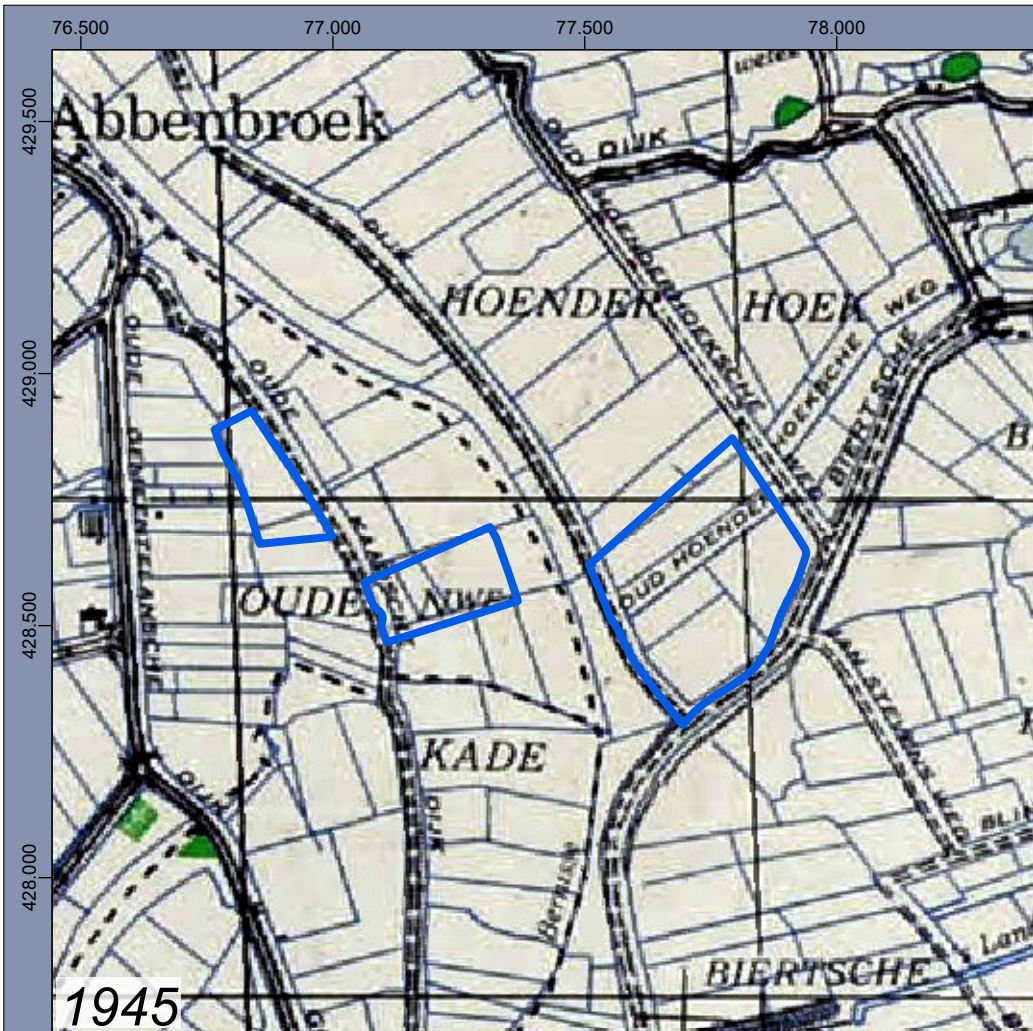
gebied: een overzicht van de relevante MORA's is in navolgende tabel weergegeven.

Gemeente Nissewaard		
UO nr.	Locatie	Vondst
19833361	Simonshaven	1 x Brisantgranaat van 10,5 cm (met Az1, verschoten)

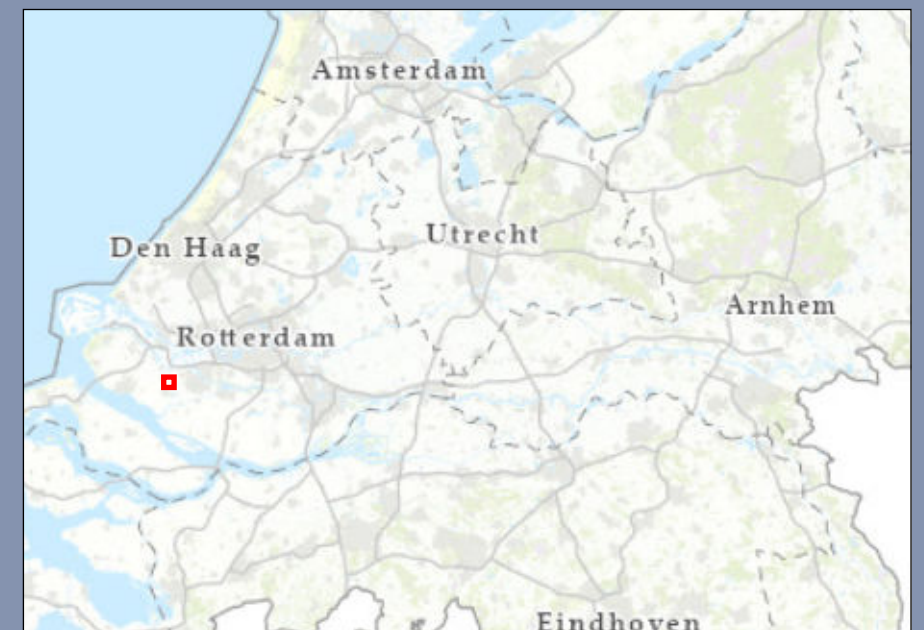
Overzicht mijnenkaarten

Bij de EOD zijn voor het onderzoeksgebied geen relevante gegevens omtrent mijnenvelden bekend.

Bijlage 6 – Historisch topografische kaarten

Legenda

Historisch topografische kaarten Simonshaven 380 kv

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 51010255

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 25-7-2022
Schaal: 1:15.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

SWECO

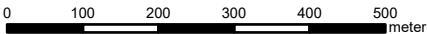

Bijlage 7 – Satellietbeeld

Legenda

 Onderzoeksgebied

Satellietbeeld
Simonshaven 380 kV

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 51010255

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 26-7-2022
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

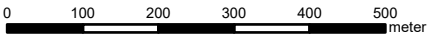

Bijlage 8 – Defence Overprint

Legenda

 Onderzoeksgebied

Defence Overprint Sheet 2 S.E.
Simonshaven 380 kV

Opdrachtgever: TenneT TSO
Projectnummer: 51010255

Status: Definitief
Versie: 1.0
Datum: 26-7-2022
Schaal: 1:10.000
Formaat: A3

Getekend: ES - Gecontroleerd en akkoord: JP
Paraaf:

Bijlage 9 – Geraadpleegde bronnen

Het bronnenmateriaal (literatuur, archiefstukken etc.) wordt bestudeerd op relevante feiten en aanwijzingen die onder meer worden gebruikt voor een goede keuze uit de beschikbare luchtfoto's. Alle betrouwbare bronnen met toegevoegde waarde zijn van belang voor verdere analyse, conclusies en afbakening van (on)verdachte gebieden. In de volgende paragrafen is een overzicht gegeven van de diverse bronnen, die geraadpleegd zijn voor onderhavig vooronderzoek. Per paragraaf is de betreffende bron omschreven, met daarin:

- een overzicht van wat voor onderhavig onderzoek is geraadpleegd, met nadere vermelding van de inventarissen, toegangsnummers e.d. op basis waarvan de bronnen herleidbaar zijn;
- de in de bron aangetroffen relevante gebeurtenissen zijn niet uitgewerkt in betreffende paragraaf, maar in één chronologische overzichtstabel in bijlage 5.

Voor alle geraadpleegde bronnen geldt dat deze reeds in het bezit waren van Sweco. Er is geen fysiek bezoek gebracht aan een of meerdere archiefinstellingen. Voorts heeft Sweco de in het navolgende overzicht gegeven bronnen zelf bestudeerd. Dit is niet uitbesteed aan derden.

Betrouwbaarheid van de bronnen

Conform de richtlijnen in de CS-VROO, paragraaf 3.3.2, dient gerapporteerd te worden hoe de betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen is ingeschat. De standaard richtlijnen bij Sweco staan per soort bron vermeld in de tabel 'Beoordeling rapportage' (bijlage 10). Waar in de rapportage afgeweken wordt van deze interne richtlijn, zal dit in de beoordeling vermeld en onderbouwd zijn bij de analyse van het bronnenmateriaal in hoofdstuk 5. Tevens geldt dat gebeurtenissen uit bronnen die Sweco betrouwbaar acht, geen bevestiging van een tweede bron nodig hebben ter bevestiging van de gebeurtenis. In de regel zal Sweco wel – waar mogelijk – een tweede bron raadplegen, omdat dit kan leiden tot een betere afbakening van een verdacht gebied.

Uitwerking van de bronnen

Op basis van de geraadpleegde bronnen is in bijlage 5 een chronologische overzichtstabel opgesteld van de relevante gebeurtenissen in (de omgeving van) het onderzoeksgebied gedurende en na de Tweede Wereldoorlog. In de betreffende tabel is elke gebeurtenis voorzien van een bronverwijzing. De kolom 'archief' verwijst naar het archief waar de informatie vandaan komt, terwijl de kolom 'bronverwijzing' verwijst naar de herkomst van de informatie binnen het gegeven archief.

1) Overzichtslijst gebruikte literatuur

Voor de literatuurstudie zijn de onderstaande boeken geraadpleegd.

Auteur	Titel	Uitgegeven
Amersfoort, H. e.a., Foreman, J.	Mei 1940, de strijd op Nederlands grondgebied The Fighter Command War Diaries: July 1944 to May 1945	's-Gravenhage 2005 2004
Klep, C. (red.), Nierstrasz e.a.	De bevrijding van Nederland 1944-1945, oorlog op de flank De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II, diverse delen	's-Gravenhage 1995 's-Gravenhage
Middlebrook, M.	The Bomber Command war diaries: an operational reference book, 1939-1945	Harmondsworth 1985
Molenaar, F.J. Zwanenburg, G.J.	De luchtverdediging in de meidagen 1940 (2 delen) En nooit was het stil...: kroniek van een luchtoorlog, 2 delen	's-Gravenhage 1970 's-Gravenhage 1991 en 1993
Stichting Oud-Geervliet	Oudnieuws – kwartaalblad van de Stichting Oud-Geervliet, 41 ^{ste} jaargang, nr. 2	Geervliet 2020
Veenstra, S.L.	In de schaduw van de glorie – overzicht van vliegtuigbergingen in Nederland 1960-1970	Zutphen 1992
De Hoog, S.	Zuidland – Dorp uit het niet	Zuidland 1948

2) Overzichtslijst geraadpleegde gemeente en provinciale archieven

Archief gemeente Geervliet

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Streekarchief Voorne-
Putten te Brielle. Hiervan zijn de navolgende archieven geraadpleegd:

086 - Gemeente Geervliet (1811-1950)	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
201	Stukken betreffende het opruimen van neergestorte vliegtuigen en bommen, 1941.
242	Register van nachtdienstrappen van de luchtbeschermingsdienst, 1941-1944.
1460	Stukken betreffende de afwikkeling van oorlogsschade aan de toren en klok van de kerken in Geervliet en Simonshaven, 1946-1957.

Archief gemeente Zuidland

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Streekarchief Voorne-
Putten te Brielle. Hiervan zijn de navolgende archieven geraadpleegd:

105a - Gemeente Zuidland (1927-1979)	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
304	Algemene voorschriften van politie, 1945.
306	Algemene politieverordening (APV), 1933-1978
488	Luchtbeschermingsplan gemeente Zuidland, 1938.
884	Oorlogsschade aan gemeente-eigendommen, 1944-1957.
1187	Tweede Wereldoorlog, 1937-1978.
1413	Stukken betreffende de afhandeling van schade aan de woningen van Huis en Hof ten gevolge van oorlogshandelingen, 1942-1952.

Archief gemeente Abbenbroek

De archiefstukken van deze gemeente liggen in het Streekarchief Voorne-
Putten te Brielle. Hiervan zijn de navolgende archieven geraadpleegd:

081 - Gemeente Abbenbroek (1811-1940)	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
133	Stukken betreffende de luchtbescherming en de luchtbeschermingsdienst, 1940-1946.
418	Stukken betreffende schadevergoeding ten gevolge van oorlogshandelingen, 1945-1956. 1 omslag.
458	Stukken betreffende vergoeding oorlogsslachtoffers, 1946-1948. 1 omslag.

Provinciaal archief Zuid-Holland

De archiefstukken van provincie Zuid-Holland liggen in het Nationaal Archief te Den Haag. In dit archief zijn geen stukken met betrekking tot de luchtbeschermingsdienst gevonden. Hiervan zijn de navolgende archieven geraadpleegd:

3.02.27 - Prov. Waterstaat ZH	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
809	Herstellen van oorlogsschade aan en opruimen van voormalige Duitse verdedigingswerken in de duinen, 1947-1950
3.02.42 - Kabinet CdK ZH	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
214	Opruimacties van V1-bommen en munitie, 1975-1982: 1979-1980
215	Opruimacties van V1-bommen en munitie, 1975-1982: 1981-1982
3.09.34 - Militair Gezag ZH	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
146	Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, munitie en andere explosieven,, 1945
231	Stukken betreffende de opruiming van mijnen, munitie en andere explosieven,, 1945

3) Overzichtslijst geraadpleegde collecties en inventarissen van het NIOD

Toegangsnummer 216K - Collectie Departement van Justitie	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
179	Ingekomen en minuten van uitgegane stukken, 16 december 1942 - 21 november 1944
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchalarm, het neerstorten van vliegtuigen en vliegtuigonderdelen en de vondst van niet-ontplofte explosieven, 23 juni 1943 - 28 april 1944
185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Echt-Zwolle
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen
Toegangsnummer 077 - Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen - Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941

4) Geraadpleegde toegangen en inventarissen van het Nationaal Archief Den Haag

Toegang 2.04.53.15 – Binnenlandse Zaken; Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
39	Zuid-Holland
76	Zuid-Holland
2.13.167 – Inventaris van het archief van het 2e Geniecommandement, Bureau Registratie Verdedigingswerken van het Ministerie van Defensie (zgn. 'Bunkerarchief'), (1923) 1946-1987 (1992)	
Inv. Nr.	Description
272-284	Blokkaarten van werken, 1951
285-296	Overzichtskaarten

5) Geraadpleegde archief in het Semistatisch archief van het Ministerie van Defensie

Archief MMOD 1945-1947	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
46	G t/m H

6) Overzicht geraadpleegde stukken van het NIMH

Collectie 409 - Gevechtsverslagen en -rapporten mei 1940	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
Geen relevante stukken gevonden.	

Collectie 420 - Burgemeestersverklaringen '40-'45	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
7	Gaasterland t/m Gulpen
31	Gaasterland t/m Gulpen

Collectie 575 - Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940-1945)	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
247-379	I en II Kroon, Locatie van verdedigingswerken in en rond Spijkenisse (onder andere bij Hekelingen, Simonshaven, Abbenbroek en Heenvliet) waaronder inundatievelden, versperringen, <i>Panzer Abwehr Geschütz</i> (PAG) en betonnen muren, 26-04-1945
433	Datum: 21-02-1945; Serie/nummer: Z-H; Omschrijving: Rapport betreffende de situatie in de Hoeksche waard, Klaaswaal, Krooswijk, Voorne-Putten, Spijkenisse, Zuidland, Hellevoetsluis, Brielle, Schouwen en Duiveland, Goeree en Overflakkee, IJsselmonde, Barendrecht, Zwijndrecht, Heerjansdam, Alblasserwaard en Gorinchem
164	Overzichtskaart van Nederland aangevende de schade door inundatie, evacuatie, oorlogsgeweld en uitbreiding vliegvelden. Bevat tevens een tabel met redenen oogstverlies in 1945, afkomstig van de Rijksdienst voor Landbouwherstel, 1945

7) Geraadpleegde bronnen bij de EOD

Zowel de MORA's als de mijnenkaarten zijn geraadpleegd. De resultaten hiervan zijn opgenomen in bijlage 5.

8) Geraadpleegde toegangsnummers van het National Archives te Londen

Om te voldoen aan de richtlijnen met betrekking tot de gegevens van de RAF, zoals vermeld in het Certificatieschema, is Wardocs B.V. geraadpleegd. Dit bedrijf levert gegevens over bomaanslagen en/of vliegtuigongelukken uit buitenlandse archieven, zoals The National Archives in Londen, The National Archives and Records Administration in College Park Washington en het Bundesarchiv-Militärarchiv in Freiburg.

9) Geraadpleegde inventarissen van het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg

RL 2-II – Generalstab der Luftwaffe / Luftwaffeführungsstab, 1931-1945	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
4 5. Abteilung (Ic; Feindaufklärung, Abwehr, geistige Betreuung)	
RL 2-II/205	9. - 21. Mai 1940
RL 2-II/206	22. - 27. Mai 1940
RL 2-II/207	28. Mai - 2. Juni 1940
RL 2-II/208	3. - 8. Juni 1940
RL 2-II/209	9. - 14. Juni 1940
RL 2-II/210	15. - 22. Juni 1940
RL 2-II/211	23. - 30. Juni 1940
RL 2-II/211a	1. - 6. Juli 1940
RL 2-II/212	7. - 20. Juli 1940

RL 2-II/213	21. Juli - 1. Aug. 1940
RL 2-II/1025	2. - 11. Aug. 1940
RL 2-II/1026	12. - 16. Aug. 1940
RL 2-II/214	15. - 22. Sept. 1940
RL 2-II/215	23. Sept. - 1. Okt. 1940
RL 2-II/216	3. - 13. Okt. 1940
RL 2-II/217	14. - 24. Okt. 1940
RL 2-II/218	25. Okt. - 4. Nov. 1940
RL 2-II/219	5. - 13. Nov. 1940
RL 2-II/220	14. - 19. Nov. 1940
RL 2-II/221	20. - 26. Nov. 1940
RL 2-II/222	27. Nov. - 3. Dez. 1940
RL 2-II/223	4. - 12. Dez. 1940
RL 2-II/224	13. - 21. Dez. 1940
RL 2-II/225	22. - 31. Dez. 1940
RL 2-II/226	1. - 9. Jan. 1941
RL 2-II/227	10. - 18. Jan. 1941
RL 2-II/228	19. - 31. Jan. 1941
RL 2-II/229	1. - 9. Febr. 1941
RL 2-II/230	10. - 18. Febr. 1941
RL 2-II/231	19. - 28. Febr. 1941
RL 2-II/232	1. - 8. März 1941
RL 2-II/233	9. - 16. März 1941
RL 2-II/234	17. - 21. März 1941
RL 2-II/235	22. - 24. März 1941
RL 2-II/236	25. - 31. März 1941
RL 2-II/237	1. - 7. Apr. 1941
RL 2-II/238	8. - 14. Apr. 1941
RL 2-II/239	15. - 22. Apr. 1941
RL 2-II/240	23. - 30. Apr. 1941
RL 2-II/241	1. - 6. Mai 1941
RL 2-II/242	7. - 14. Mai 1941
RL 2-II/243	15. - 26. Mai 1941
RL 2-II/244	27. Mai - 7. Juni 1941
RL 2-II/245	8. - 15. Juni 1941
RL 2-II/246	16. - 25. Juni 1941
RL 2-II/247	26. - 30. Juni 1941
RL 2-II/248	1. - 6. Juli 1941
RL 2-II/249	7. - 12. Juli 1941
RL 2-II/250	13. - 18. Juli 1941
RL 2-II/251	19. - 24. Juli 1941
RL 2-II/252	25. - 31. Juli 1941
RL 2-II/253	1. - 9. Aug. 1941
RL 2-II/254	10. - 16. Aug. 1941
RL 2-II/255	17. - 22. Aug. 1941
RL 2-II/256	23. - 28. Aug. 1941
RL 2-II/257	29. Aug. - 3. Sept. 1941
RL 2-II/258	4. - 8. Sept. 1941
RL 2-II/259	9. - 14. Sept. 1941
RL 2-II/260	15. - 20. Sept. 1941
RL 2-II/261	21. - 26. Sept. 1941
RL 2-II/262	27. Sept. - 2. Okt. 1941
RL 2-II/263	3. - 9. Okt. 1941
RL 2-II/264	10. - 14. Okt. 1941
RL 2-II/265	15. - 18. Okt. 1941
RL 2-II/266	19. - 23. Okt. 1941
RL 2-II/267	24. - 28. Okt. 1941
RL 2-II/268	28. Okt. - 3. Nov. 1941
RL 2-II/269	4. - 9. Nov. 1941

R58 - Feindliche Luftangriffe.- Lagemeldungen, 1941-1943	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
3578	Bd. 1 Mai-Dez. 1941
3580	Bd. 3 Jan.-Sept. 1942
3581	Bd. 4 Apr.-Juli 1943

10) Geraadpleegde luchtfoto's

In navolgende tabel is een overzicht weergegeven van de voor het onderzoeksgebied geraadpleegde luchtfoto's van het onderzoeksgebied. In bijlage 4 is middels een kaart de situering van de luchtfoto's weergegeven. Er is gestreefd naar het zo goed mogelijk georefereren van de geraadpleegde luchtfoto's. Echter zijn de tijdens de Tweede Wereldoorlog genomen luchtfoto's zelden perfect te plaatsen op de huidige topografie. Derhalve dien rekening te worden gehouden met een georeferentieafwijking van 5 meter.

De luchtfoto-interpretatie wordt uitgevoerd gebaseerd op de huidige NAVO-normen. Het betreft de luchtfoto-interpretatieprocedures en NAVO-richtlijnen voor luchtfoto-interpretatie - ATP47(B). Conform NAVO-richtlijnen zullen de luchtfoto-interpretatiebevindingen vergezeld gaan van een uitspraak over de betrouwbaarheid van de beoordeling:

- Bevestigd: betrouwbaarheid grenst aan zekerheid (99%). De waarneming kan worden bevestigd met een tweede bron.
- Waarschijnlijk: betrouwbaarheid 50% of hoger.
- Onwaarschijnlijk: betrouwbaarheid lager dan 50%.

Datum	Fotonr	Sortie	Indicatie oorlogshandeling	Classificatie indicatie	Archief
26-2-1945	4132	106G-4537	Stellingen aan de Oude Kadesedijk, ondefinieerbare verstoringen	Bevestigd	Kadaster

Motivatie selectie luchtfoto's

Bovenstaande luchtfoto was de eerst beschikbare luchtfoto van het onderhavige onderzoeksgebied, waar het volledige onderzoeksgebied werd gedekt.

Van het hierboven gestelde over te raadplegen luchtofotocollecties en te inventariseren en selecteren luchtfoto's kan, mits in overleg met de opdrachtgever, vanwege doelmatigheidsoverwegingen worden afgeweken indien reeds in een vroegtijdig stadium duidelijk is dat het gehele onderzoeksgebied op basis van de tot dan toe verzamelde en geïnterpreteerde luchtfoto's als verdacht gebied zal worden aangemerkt. Indien deze onderzoekskeuze is gemaakt, dient dit duidelijk in de rapportage te worden beschreven.

11) Geraadpleegde krantenberichten

Ten behoeve van onderzoek naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruimingen over de periode 1940-1972 is in ieder geval gezocht naar krantenberichten via de online zoekmachine Delpher en via de verzameling krantenknipsels uit het archief van de Hulpverleningsdienst (Nationaal Archief toegang 2.04.110).

Delpher		
Datum	Krant	Titel artikel
Geen relevante artikelen gevonden.		

Nationaal archief	
Toegang 2.04.110 – Korps Hulpverleningsdienst (1945-1974)	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven

12) Kadaster

Diverse historische topografische kaarten, verkregen via www.topotijdreis.nl.

13) Library and Archives Canada (LAC), Ottawa, Canada

Diverse geallieerde stafkaarten.

14) Laurier Military History Archive (LMH), Waterloo (Canada)

Diverse War Diaries van Canadese eenheden, ontleend aan www.project44.ca.

15) Overzicht geraadpleegde stukken uit The National Archives UK (TNA UK)

Londen

WO 171 War Office Allied Expeditionary Force, North West Europe (British Element): War Diaries, Second World War	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
Geen relevante stukken gevonden.	

AIR 27 Air Ministry and successors: Operations Record Books, Squadrons	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
125/17	Squadron Number: 9 Summary of Events: Y
125/18	Squadron Number: 9 Records of Events Y
645/41	Squadron Number: 75 Summary of Events: Y
645/42	Squadron Number 75 Summary of Events: Y
1882/31	Squadron number: 419 RCAF Summary of Events: Y
1882/32	Squadron number: 419 RCAF Records of Events: Y

AIR 37 Air Ministry: Allied Expeditionary Air Force, later Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (Air), and 2nd Tactical Air Force: Registered Files and Reports	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
715	2nd Tactical Air Force: Daily log: Sept-Oct (1944)
716	2nd Tactical Air Force: Daily log: Nov-Dec (1944)
717	2nd Tactical Air Force: Daily log: Jan-Feb (1945)
718	2nd Tactical Air Force: Daily log: Mar-May (1945)

16) Overzicht geraadpleegde stukken uit National Archives and Record Administration II (NARA II at College Park (VS))

‘World War II Combat Operations Reports 1941 - 1946’; Record Group 18, MLR Number NM6 7A; ARC Identifier 596339	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
Nvt	Geen aanwijzingen van luchtaanvallen door de Amerikaanse luchtmacht (USAAF)
RG 242 - Foreign Records Seized	
Inv. Nr.	Omschrijving archiefstuk(ken)
Nvt	Geen aanwijzingen van de aanwezigheid van Amerikaanse grondtroepen

17) Geraadpleegde website

Link	Omschrijving
www.ikme.nl	Webkaart met militair erfgoed in Nederland
www.vergeltungswaffen.nl	Webkaart met inslagplaatsen, lanceerplaatsen en trajecten van V1/V2 wapens
www.verliesregister.studiegroepoorlog.nl	Database met neergestorte vliegtuigen in Nederland
www.aviation-safety.net	Database met neergestorte vliegtuigen
www.oudgeervliet.nl	Website van de historische vereniging Stichting Oud-Geervliet
www.zuytland.nl	Website van de historische vereniging Zuytland
www.tracesofwar.nl	Algemene website met betrekking tot WOII. Hoofdzakelijk gericht op achtergebleven sporen (bijvoorbeeld monumenten van vliegtuigcrashes).
www.baaa-acro.com	Bureau of Aircraft Accidents Archives
www.airwar4045.nl	Database van geallieerde crashes in Nederland, de Noordzee en het Kanaal

18) Geraadpleegde getuigen

Indien er een getuigenverklaring is afgenomen, zijn de relevante gegevens terug te vinden in de chronologische tabel in bijlage 5. De verklaring is daarin dan geciteerd. Het origineel van de getuigenverklaring wordt bij Sweco gearchiveerd.

Bijlage 10 – Beoordeling rapportage

Uitvoerder beoordeling: Jasper Molenaar
Beoordeelde rapport: Vooronderzoek OO Simonshaven 380 kV
Kenmerk: NL22-648800269-33367
Rapportagedatum: 06-10-2022
Normtekst: CS-VROO

Algemene eisen					
Onderwerp	Norm	Ja	Nee	N.v.t.	Opmerkingen
Is de aanleiding van het onderzoek omschreven?	§3.2	x			
Is de doelstelling van het onderzoek omschreven?	§3.2	x			
Is de afbakening van het onderzoeksgebied omschreven?	§3.2	x			
Is de uitvoeringmethode van het onderzoek omschreven?	§3.3	x			
Zijn de bij het onderzoek betrokken personen omschreven?	§3.2	x			
Zijn de rapportage en OO-bodembelastingkaart geaccordeerd door een door het management bevoegd persoon?	§3.5	x			
Inventarisatie van bronnenmateriaal					
Onderwerp	Norm	Ja	Nee	N.v.t.	Opmerkingen
Algemeen					
Is er onderzoek gedaan naar gebeurtenissen die hebben geleid tot het in de bodem komen van OO indicaties?	§3.3.1	x			
Is er onderzoek gedaan naar gebeurtenissen die hebben geleid tot het verwijderen van OO (contra-indicaties)?	§3.3.1	x			
Beschikt de organisatie over procedure waarin de methodiek van het onderzoek is vastgelegd?	§3.3.1	x			
Is het gebruikte bronmateriaal omschreven, inclusief bronverwijzing?	§3.3.1	x			
Zijn de gebruikte bronnen te herleiden voor derden?	§3.3.1	x			
Bevatten bronverwijzingen minimaal een collectie, -archief en/of inventarisnummer?	§3.3.1	x			
Literatuur					
Is omschreven welke literatuur is geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is op basis van literatuuronderzoek een lijst opgesteld met oorlogshandelingen die relevant zijn voor de mogelijke aanwezigheid van OO in het onderzoeksgebied (indicaties) met een verwijzing naar datum?	§3.3.1	x			

Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2		x		Literatuur voor vooronderzoek loopt in betrouwbaarheid uiteen van weinig betrouwbaar tot zeer betrouwbaar. Dit komt doordat boeken geschreven kunnen zijn door auteurs met zeer uiteenlopende achtergronden in opleiding, ervaring en motivatie voor het schrijven van het stuk en ook sterk uiteenlopende bronnen gebruikt kunnen hebben. Zonder een tweede bron kan de literatuur niet standaard als betrouwbaar worden beschouwd.
Gemeentearchieven					
Zijn de stukken van de luchtbeschermingsdienst geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de stukken van de aangetroffen/geruimde OO geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de oorlogsschaderapporten geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn er, indien er aanwijzingen zijn dat in een gebied OO zijn achtergebleven, stukken met betrekking tot relevante naoorlogse werkzaamheden geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Archiefstukken uit gemeentearchieven bevatten in de regel de meest gedetailleerde en betrouwbare informatie voor oorlogshandelingen in de gemeente, getroffen locaties, afhandelingen betreffende het zoeken en/of ruimen van explosieven en naoorlogse werkzaamheden.
Provinciaal Archief					
Zijn de stukken van de luchtbeschermingsdienst geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de stukken van de aangetroffen/geruimde OO geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn de oorlogsschaderapporten geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Zijn er, indien er aanwijzingen zijn dat in een gebied OO zijn achtergebleven, stukken met betrekking tot relevante naoorlogse werkzaamheden geraadpleegd? Zo nee, is dit vermeld in de rapportage?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Archiefstukken uit het Provinciaal Archief bevatten in de regel gedetailleerde en betrouwbare informatie voor oorlogshandelingen in de gemeente, getroffen locaties, afhandelingen betreffende het zoeken en/of ruimen van explosieven en naoorlogse werkzaamheden.
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie					
Is er voldoende informatie aanwezig voor het vormen van een totaalbeeld van oorlogshandelingen in het gebied? Zo nee, is de literatuurcollectie van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie geraadpleegd?	§3.3.1	x			

Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Archiefstukken uit collectie 216K betreffen in de regel vergelijkbare stukken als die uit het gemeentearchief. Indien dit het geval is en de verbalisant van het archiefstuk iemand betrof die op locatie is geweest of een directe medewerker betrof van degene die op locatie is geweest, dan geldt hetzelfde als gesteld is voor de betrouwbaarheid van de archiefstukken uit het gemeentearchief. Voor collectie 077 is dit echter niet het geval; deze collectie bevat samenvattende rapporten, die gebaseerd zijn op de originele rapporten, telegrammen of een telefoonbericht. Hierbij bestaat de kans op fouten bij het overnemen en samenvatten van informatie. Deze archiefstukken rapporteren dus niet uit eerste hand en daarom worden de details (aantallen explosieven, exacte locaties, e.d.) als minder betrouwbaar gezien, maar de gebeurtenis zelf wel als betrouwbaar. Het verdient de voorkeur om bevestiging van de details middels een tweede bron te verkrijgen.
Nationaal Archief te Den Haag					
Is de collectie “Binnenlandse Zaken”(toegangsnummer 2.04.53.15), waarin de berichten van gemeenten aan de Rijksinspectie Luchtbescherming te Den Haag in de periode 1940-1943 zijn ontsloten, geraadpleegd?	§3.3.2	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			In het Nationaal Archief van Den Haag is onder toegang 2.04.53.15 – “Binnenlandse Zaken” een collectie berichten beschikbaar van gemeentes gericht aan Rijksinspectie Luchtbescherming te Den Haag. Dit zijn meldingen van de gemeentes en provincies betreffende gebeurtenissen waarbij voorwerpen vanuit de lucht in de gemeente terecht zijn gekomen, vliegtuigbeschietingen en bombardementen. De stukken betreffen voornamelijk de periode 1940-1943. Deze stukken voegen weinig tot niets toe aan de processen-verbaal van de Luchtbeschermingsdienst van de gemeentes zelf, maar wanneer die stukken verloren zijn gegaan, zijn de stukken uit het Nationaal Archief een waardevolle bron van informatie. Zodoende zijn de stukken van deze toegang verplicht te raadplegen conform de richtlijnen van het Certificatieschema.
Semistatische archiefdiensten (SSA) Ministerie Defensie te Rijswijk					
Is de collectie van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (“MMOD”), waarin de ruiming in de periode 1945-1947 zijn ontsloten, geraadpleegd.	§3.3.2	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			De ruimingsrapporten van de MMOD (periode 1945-1947) worden als zeer betrouwbaar gezien wat betreft de gebeurtenis en het soort gemelde explosief. De locatieaanduidingen van aangetroffen explosieven zijn in de regel echter onnauwkeurig (vaak het adres van het perceel waar het explosief is aangetroffen, soms een centraal meldpunt zonder aanduiding van de locatie van het explosief) waar in bepaalde gevallen rekening mee gehouden dient te worden in de afbakening van een verdacht gebied. De ruiming van explosieven door deze instantie zijn echter zeer betrouwbare (contra)indicaties voor de conclusies ten aanzien van het onderzoeksgebied.
Nederlands Instituut voor Militaire Historie					
Is collectienummer 575 van het Nederlands instituut voor Militaire Historie geraadpleegd?	§3.3.1	x			

Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Collectie 575 Deze collectie bevat door het verzet opgestelde rapporten en kaarten van Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen. In deze collectie zijn kaarten van verdedigingswerken en meldingen van troepenbewegingen en resultaten van geallieerde bombardementen te vinden. Deze meldingen zijn in de regel betrouwbaar, maar details (datum van gebeurtenis en aantallen bommen e.d.) wijken regelmatig af. Een tweede bron (vrijwel altijd een luchtfoto) wordt meestal geraadpleegd om het verdachte gebied beter af te kunnen bakenen.
Indien er grondgevechten hebben plaatsgevonden in de periode 10 mei 1940 tot en met 17 mei 1940, is collectienummer 409 van het Nederlands instituut voor Militaire Historie geraadpleegd?	§3.3.1		x		De collectie 409 Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940 is niet geraadpleegd, daar geen aanwijzingen van gevechtshandelingen in het onderzoeksgebied in mei 1940 zijn aangetroffen.
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Collectie 409 Deze gevechtsverslagen en rapporten zijn grotendeels korte tijd na de gevechten in mei 1940 opgesteld aan hand van betrokkenen bij de strijd. Voor oorlogshandelingen in de meidagen van 1940 zijn deze verslagen de meest betrouwbare bron.
Explosieven Opruimings Dienst Defensie					
Is de database met meldingen van aangetroffen OO geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Zijn ingeval van meldingen de MORA's/UO's geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de database met collectie mijnenveldkaarten geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Zijn ingeval van mijnenvelden de mijnenveldruimrapporten geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Ruimingsrapporten/mora's De ruimingsrapporten van de EOD (vanaf 1970) worden als zeer betrouwbaar gezien wat betreft de gebeurtenis en het soort gemelde explosief. De locatieaanduidingen van aangetroffen explosieven zijn in de regel echter onnauwkeurig (vaak het adres van het perceel waar het explosief is aangetroffen, soms een centraal meldpunt zonder aanduiding van de locatie van het explosief) waar in bepaalde gevallen rekening mee gehouden dient te worden in de afbakening van een verdacht gebied. De ruiming van explosieven door deze instantie zijn echter zeer betrouwbare (contra)indicaties voor de conclusies ten aanzien van het onderzoeksgebied. Mijnenkaarten De mijnenkaarten zijn over het algemeen betrouwbaar, hoewel vaak niet nauwkeurig ingetekend. Dit laatste is – indien noodzakelijk voor de juist analyse en/of afbakening van een verdacht gebied – aan te passen. De achterliggende stukken betreffen in de regel echter regelmatig de legrapporten van de betreffende Duitse eenheden, met exacte en specifieke informatie over het veld. Ook de rapporten van de ruiming van de velden zijn over het algemeen vaak vrij specifiek, met vermelding van uitvoerenden, datum ruiming, aantallen en soorten mijnen, eventueel ontbrekende mijnen en toelichting waarom men vermoedde dat er mijnen ontbraken.
The National Archives te Londen					
Is er in The National Archives te Londen een relevante onderzoeksinspanning is geleverd aangaande het verzamelen van informatie over door de Royal Air Force uitgevoerde luchtaanvallen in het onderzoeksgebied of de directe omgeving.	§3.3.1	x			

Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Van de uitgevoerde luchtaanvallen zijn operationele aanvalsverslagen opgesteld. Hierin staan vermeld welke vliegtuigen, op welke dag en welk tijdstip, met welke wapens en op welk doelwit geacht werden een aanval uit te voeren. Daarnaast is achteraf door de bemanning gerapporteerd wat ze gedurende hun vlucht daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Wat betreft deel één – type en aantallen vliegtuigen, datum en tijd, soorten wapens en het beoogd doelwit – zijn deze rapporten zeer betrouwbaar. Wat betreft deel twee – daadwerkelijk uitgevoerde aanvallen – zijn de rapporten maar zeer beperkt betrouwbaar en dienen door een tweede bron bevestigd te worden.
Is er in The National Archives te Londen een onderzoeksinspanning gedaan naar geallieerde artilleriebeschietingen in de periode vanaf september 1944?	§3.3.1		x	x	
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Ook door de grondtroepen zijn verslagen opgesteld van hun acties en ervaringen, zoals de War Diaries van de Britten en de After Action Reports van de Amerikaanse troepen. Hier staan onder andere de bewegingen van de troepen in, of ze onder vuur lagen, waar ze vijanden waarnamen, etc. De betrouwbaarheid wisselt. Meldingen dat men onder vuur lag, zullen betrouwbaar zijn, echter locaties en meldingen van derden zijn minder betrouwbaar. Bij meldingen van locaties kunnen fouten van het kaartlezen naar voren komen, of is de omschrijving te karig om te bepalen waar men zich bevond. Indien locaties door derden gemeld werden, is de kans op fouten nog veel groter. Dit geldt ook voor meldingen van derden over andere zaken, net als schattingen van de sterkte van de vijand.
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg					
Is in het Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg de collectie Lageberichte van de Luftwaffenführungsstab Ic geraadpleegd, die meldingen bevat over bomafwerpen op Nederlands grondgebied in de periode 10 mei 1940 - 10 november 1941.	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Er zijn diverse soorten Duitstalige rapporten te vinden. Deze lopen uiteen van rapporten opgesteld door een Duitse autoriteit op een locatie in Nederland die verslag legde van gebeurtenissen ter plaatse (zoals een Ortskommandant) tot aan korte samenvattende rapporten die naar Duitsland werden gestuurd om verslag te doen van de gebeurtenissen (vaak luchtactiviteit) in Nederland. Voor deze rapporten geldt hetzelfde als voor de archiefstukken uit gemeentearchieven, regionale archieven en het Nationaal Archief, namelijk dat de gebeurtenis zelf betrouwbaar is, maar de betrouwbaarheid van de details afhangen van de persoon die rapporteert en zijn positie.
Luchtfoto's					
Is de luchtfotocollectie bibliotheek Wageningen Universiteit geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de luchtfotocollectie Topografische Dienst (Zwolle) geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de luchtfotocollectie RCAHMS geraadpleegd?	§3.3.1	x			
Is de selectie van luchtfoto's gemotiveerd in het rapport?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geselecteerd op basis van de datums waarop oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geselecteerd op basis van kwaliteit van het fotobeeld?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geselecteerd op basis van de schaal?	§3.3.1	x			
Zijn voor de gebruikte luchtfoto's sortie en luchtfotonummer vermeld?	§3.3.1	x			
Zijn de luchtfoto's geïnterpreteerd op schade als gevolg van oorlogshandelingen?	§3.3.2	x			

Zijn de luchtfoto's geïnterpreteerd op de aanwezigheid van militaire werken?	§3.3.2	x			
Is er aan de hand van naoorlogse luchtfoto's en/of satellietbeelden geïnventariseerd of er naoorlogse ontwikkelingen in het gebied hebben plaatsgevonden waarbij grond is geroerd of verzet?	§3.3.2	x			
Is de selectie van naoorlogse luchtfoto's/satellietbeelden gemotiveerd in het rapport?	§3.3.2	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Luchtfoto's zijn een visuele tijdsopname van de werkelijkheid. Deze worden als betrouwbaar gezien. De betrouwbaarheid wordt tevens nog verhoogd wanneer sporen te relateren zijn aan bijvoorbeeld bekende oorlogshandelingen.
Krantenberichten					
Is er onderzoek uitgevoerd naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruiming over de periode 1940-1972 in krantenberichten via de online zoekmachine Delpher, en via de verzameling krantenknipsels uit het archief van de Hulpverleningsdienst (Nationaal Archief toegang 2.04.110).	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			In de regel kunnen krantenberichten worden gezien als betrouwbaar, zeker als het gaat om een explosievenruiming.
Kadaster					
Is er onderzoek uitgevoerd naar contra-indicaties aan de hand van naoorlogs kaartmateriaal uit het archief van het kadaster met als doel het inventariseren van naoorlogse ruimtelijke ontwikkelingen?	§3.3.1	x			
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x			Gegevens uit het kadaster zijn als primaire bron zeer betrouwbaar.
National Archives and Record Administration II					
Is er aanvullend bronnenonderzoek uitgevoerd in The National Archives (NARA) te College Park (VS) in het geval van duidelijke indicaties dat het onderzoeksgebied is getroffen door luchtaanvallen met afwerpmunitie uitgevoerd door de United States Army Air Forces?	§3.3.1		x	x	
Kan de informatiebron op zichzelf als betrouwbaar worden beschouwd aangaande de feiten die de bron vermeldt?	§3.3.2	x	x		Van de uitgevoerde luchtaanvallen zijn operationele aanvalsverslagen opgesteld. Hierin staan vermeld welke vliegtuigen, op welke dag en welk tijdstip, met welke wapens en op welk doelwit geacht werden een aanval uit te voeren. Daarnaast is achteraf door de bemanning gerapporteerd wat ze gedurende hun vlucht daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Wat betreft deel één – type en aantallen vliegtuigen, datum en tijd, soorten wapens en het beoogd doelwit – zijn deze rapporten zeer betrouwbaar. Wat betreft deel twee – daadwerkelijk uitgevoerde aanvallen – zijn de rapporten maar zeer beperkt betrouwbaar en dienen door een tweede bron bevestigd te worden.

Getuigen					
Indien getuigen zijn gehoord, is hier proces-verbaal van opgemaakt?	§3.3.1			x	
Zo ja, is het proces-verbaal opgenomen in de bijlagen van het rapport?	§3.3.1			x	
Beoordelen en evalueren van bronnenmateriaal					
Onderwerp	Norm	Ja	Nee	N.v.t.	Opmerkingen
Algemeen					
Zijn de resultaten van de beoordeling van het bronnenmateriaal gemotiveerd vastgesteld?	§3.3.2	x			
Indien er sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van OO, is de term VERDACHT gehanteerd?	§3.3.2			x	
Indien er geen sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van OO, is de term ONVERDACHT gehanteerd?	§3.3.2	x			
Is de conclusie / conclusies vastgesteld op basis van twee of meer onafhankelijk verifieerbare bronnen?	§3.3.2	x			
Zo nee, is de inschatting van de betrouwbaarheid van de bron beschreven in de rapportage?	§3.3.2			x	
Zijn de indicaties / contra-indicaties vertaald naar een locatie in de huidige topografie?	§3.3.2	x			
Zijn de locatieverwijzingen uit de bronbestanden ongewijzigd overgenomen in het rapport?	§3.3.2	x			
Indien er sprake is van onduidelijkheid / onbetrouwbaarheid in de locatieverwijzing, is dit gedocumenteerd?	§3.3.2	x			
Horizontale afbakening verdacht gebied					
Is hoofdstuk 3 van de normtekst gehanteerd?	§3.3.2			x	
Zo nee, is gemotiveerd waarom hiervan is afgeweken?	§3.3.2			x	
Is de tolerantie omschreven en gemotiveerd?	§3.3.2			x	
Zijn de verdachte gebieden gebaseerd op indicaties uit het bronnenmateriaal?	§3.3.2			x	
Indien er contra-indicaties zijn aangetroffen, is op basis van deze contra-indicaties het verdacht gebied aangepast?	§3.3.2			x	
Zo nee, is gemotiveerd waarom niet?	§3.3.2			x	
Zo ja, is gemotiveerd waarom?	§3.3.2			x	
Verticale afbakening verdacht gebied					
Is het als verdacht gekenmerkte gebied in verticale richting afgebakend conform bijlage 1? Zo nee, is hierover (vooraf) overleg geweest met de opdrachtgever?	§3.3.2			x	

Is bij de verticale afbakening van het verdacht gebied (voldoende) rekening gehouden met bodemweerstand, verwachte indring snelheid en –hoek, vorm en diameter OO?	§3.3.2			x	
Indien sprake is van naoorlogs grondverzet / grondroering, is bepaald tot op welke diepte de aanwezigheid van OO kan worden uitgesloten?	§3.3.2			x	
Zo nee, is gemotiveerd waarom?	§3.3.2			x	
Is de verticale afbakening te herleiden naar diepte t.o.v. NAP?	§3.3.2			x	
Ontplobbare Oorlogsresten					
Is bepaald welke hoofdsoort(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x	
Is bepaald welke subsoort(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x	
Is bepaald welk aantal(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x	
Zo nee, is hierover (vooraf) overleg geweest met de opdrachtgever?	§3.3.2			x	
Is bepaald welke verschijningsvorm(en) OO aangetroffen kan worden?	§3.3.2			x	
OO-bodembelastingskaart					
Is er een digitale OO-bodembelastingkaart aangemaakt?	§3.3.2	x			
Zijn de verdachte gebieden weergegeven op de OO bodembelastingkaart?	§3.3.2			x	
Is de OO bodembelastingkaart geprojecteerd in RD?	§3.3.2	x			
Is de auteur van de OO bodembelastingkaart weergegeven?	§3.3.2	x			
Is op de OO bodembelastingkaart een noordpijl weergegeven?	§3.3.2	x			
Is op de OO bodembelastingkaart een schaal weergegeven?	§3.3.2	x			
Is op de OO bodembelastingkaart een datum van opmaak / versie weergegeven?	§3.3.2	x			
Is op de OO-bodembelastingkaart een legenda weergegeven?	§3.3.2	x			
Is de OO bodembelastingkaart geaccordeerd door en door het management bevoegd persoon?	§3.3.2	x			
Leemtes in kennis					
Zijn de leemtes in kennis omschreven?	§3.3.1	x			
Opmerkingen					

Bijlage 11 – Certificaat VROO

Sweco Nederland B.V.

De Holle Bilt 22, 3732 HM De bilt

KvK-nummer: 30129769

Dit certificaat is afgegeven op basis van het Certificatieschema
Vooronderzoek en Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten, vastgesteld d.d. 29 januari 2021,
waarmee voldaan wordt aan de kaderbepalingen van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Certificaat

Vooronderzoek en Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten

Evaluatie van het kwaliteitssysteem heeft plaatsgevonden volgens
het certificatiereglement van TÜV Nederland voor het toepassingsgebied:

Deelgebied: Vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten.
Deelgebied: Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten.

Deze certificatie is onderworpen aan een jaarlijkse evaluatie door TÜV Nederland.

TÜV Nederland verklaart dat het gerechtvaardigd vertrouwen bestaat dat het door de
Sweco Nederland B.V. gehanteerde kwaliteitssysteem voldoet
aan de eisen uit het bovengenoemde certificatieschema.

De eisen in dit certificatieschema hebben betrekking op het kwaliteitssysteem van het bedrijf
inzake het Vooronderzoek en de Risicoanalyse van ontplofbare oorlogsresten.

Registratienummer: 30560-1.2
Ingangsdatum certificaat: 08-07-2021
Certificaat geldig tot: 22-06-2024
Datum eerste certificaat: 08-07-2021

Managing Director
Dhr. E.W.A.C. Franken

TÜV Nederland
Ekkersrijt 4401
5692 DL Son en Breugel
T: +31 (0) 499 – 339 500
E: info@tuv.nl
W: www.tuv.nl

1 / 1

Disclaimer

Sweco sluit voor de uitvoering van haar werkzaamheden aan bij landelijke kwaliteitsrichtlijnen en regelgeving. Dit onderzoek wordt conform de wettelijke regeling CS-VROO uitgevoerd. Dit onderzoek betreft een bureaustudie en om die reden wijst Sweco erop dat de lokale situatie af kan wijken van de beschreven situatie. Dit is inherent aan het karakter van dit onderzoek en daarom is het niet mogelijk om garanties voor dit onderzoek te verstrekken. Sweco verstrekt dan ook geen garantie.

Sweco accepteert geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever of derden naar aanleiding van de door Sweco uitgevoerde onderzoeken nemen.